

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553” ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการศึกษาและแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวคิดสำนักข่าวต่างประเทศ
2. บทบาทหน้าที่สื่อมวลชนตามอุดมการณ์วิชาชีพสื่อ
3. ทฤษฎีนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper Theory)
4. ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda-Setting Theory)
5. แนวคิดเรื่องการเขียนข่าว (News reporting)

ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีและงานวิจัยที่นำมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

แนวคิดสำนักข่าวต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับสำนักข่าวต่างประเทศนี้เป็นแนวคิดหนึ่งที่ผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาระบบงานของสำนักข่าวต่างประเทศ โดยแต่ละสำนักข่าวก็จะมีแนวทางการบริหารที่แตกต่างกันออกไปตามนโยบายและการจัดการของสำนักข่าวซึ่งรวมทั้งสภาพความเป็นเจ้าของของสำนักข่าวนั้นด้วย

สำนักข่าวต่างประเทศตามแนวคิดของ บอย บาร์เร็ท (Oliver Boyd-Barrett, 1980, pp. 154-167) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “The International News Agency” ว่า สำนักข่าวทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นสำนักข่าวแห่งชาติ หรือสำนักข่าวระหว่างประเทศต่างก็มีรูปแบบโครงสร้างการบริหาร การจัดการที่คล้ายคลึงกันมีความเป็นเอกลักษณ์จะต่างก็ตรงการคัดเลือกเนื้อหาข่าวว่าจะหนักไปในด้านใด ความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ของสำนักข่าวที่สำคัญคือ

1. การเป็นเจ้าของ และการควบคุม (Ownership+Control)

สำนักข่าวมีความเป็นเจ้าของและการควบคุมที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ 1. สื่อเป็นเจ้าของตนเอง 2. สื่อเป็นเจ้าของแต่ให้อำนาจการควบคุมอยู่กับลูกจ้างประจำ 3. มีการแบ่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามสำนักข่าวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบเป็น Nonprofit Corporation สมาชิกที่สำคัญมี 2 กลุ่ม คือ Regular และ Associate โดยมีสมาชิกปกติมีสิทธิลงคะแนนเลือก

ผู้อำนวยการและมีสิทธิซื้อพันธบัตรและสัดส่วนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้อำนวยการจะขึ้นอยู่กับจำนวนพันธบัตรที่ถืออยู่ด้วย

2. รายได้ (Revenues) และลูกค้า (Clients)

รายได้หลักของสำนักข่าวมาจากลูกค้าภายในประเทศ (Domestic Markets) รายได้จากต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศที่มั่นคง ในส่วนของลูกค้าก็เช่นกันลูกค้าในประเทศจะสำคัญที่สุดสำหรับสำนักข่าว ลูกค้าแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ลูกค้าที่เป็นสื่อ (Media Clients) และ ลูกค้าที่ไม่ใช่สื่อ (Non- Media Clients)

3. ขอบเขตการให้บริการ (Range of Services)

โดยปกติสำนักข่าวจะให้ความสำคัญกับตลาดภายในประเทศมากกว่าตลาดต่างประเทศ มี Broadcasting Wire (สำหรับการบริการการกระจายเสียง) Voice Commentaries (ให้บริการข่าวสำหรับเคเบิลทีวี) นอกจากนี้ยังมี Print Service, News Photo เป็นต้น

ในส่วนการกระจายข่าว สำนักข่าวมีรูปแบบการกระจายข่าว 2 อย่างคือ การรับตรงจากสำนักข่าว และการรับโดยผ่านสำนักข่าวแห่งชาติของแต่ละประเทศ

4. โครงสร้างและขั้นตอน (Structure & Process)

จากการศึกษาของเดวิด ไวท์ (David M. White, 1963, p. 56) เกี่ยวกับการทำหน้าที่เป็นผู้รักษาประตู (Gatekeeper) ของ Telegraph Editor ในกระบวนการคัดเลือกข่าวเพื่อนำมาลงในหนังสือพิมพ์นั้นพบว่า กระบวนการคัดเลือกข่าวจะขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานทางสังคมและความเชื่อที่เหมือนกันของผู้ที่ทำหน้าที่คัดเลือกข่าวและผู้รับ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวเริ่มเปลี่ยนไป มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นคือ ขึ้นอยู่กับความเป็นเจ้าของและการจัดการของแต่ละองค์กรสื่อด้วย สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เมื่อสื่อเริ่มมีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกลายเป็นอุตสาหกรรมคือนอกเหนือจากการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ปัจจุบันยังครอบคลุมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของงานประชาสัมพันธ์และอุตสาหกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์ด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้ข่าวเป็นกลยุทธ์ไปสู่ความสำเร็จในกิจการใดกิจการหนึ่ง สำหรับสำนักข่าวนั้น การคัดเลือกข่าวจะมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งปัจจัยทั้งสองด้านดังกล่าวจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้แต่ละสำนักข่าวสามารถกลั่นกรองข่าวและนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตนเองได้อย่างสมบูรณ์

โดยทั่วไปโครงสร้างและการทำงานของสำนักข่าวมี 2 รูปแบบคือ

Editorial Control สำนักข่าวจะทำงานภายใต้เงื่อนไขของเวลาสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ Continuous Deadline หรือกำหนดส่งต้นฉบับที่ต่อเนื่องกล่าวคือ เวลา และความรวดเร็วเป็นตัว

กำหนดให้สำนักข่าวต้องส่งข่าวทันทีเพื่อแข่งกับเวลา ทำให้ไม่มีเวลาที่จะเจาะข่าวเขียนข่าวลึกหรือรายละเอียดมากเท่ากับสื่ออื่น ๆ ทำให้สำนักข่าวของสำนักข่าวต้องติดต่อกับสำนักงานอยู่ตลอดเวลา เพื่อรายงานข่าวให้ทราบเป็นระยะ ๆ แม้ว่าบางครั้งกำลังปฏิบัติหน้าที่นักข่าวอยู่ในสนามสงครามก็ตาม ข่าวจะถูกส่งเข้าไปในกองบรรณาธิการในสำนักงาน และกองบรรณาธิการจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าว ข่าวอาจจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของกองบรรณาธิการ

Bureau System จัดว่าเป็นระบบที่สำคัญของสำนักข่าวและสำนักข่าวส่วนใหญ่ ยังคงรักษารูปแบบระบบนี้ไว้คือ การมีตัวแทนนักข่าวในแต่ละท้องถิ่นทั่วมุมโลกเพื่อหาข่าวในประเทศนั้น ๆ จะไม่มีการจ้างนักข่าวเต็มเวลาแต่จะเป็นการทำงาน Freelance หรือพวก Stringers เท่านั้นที่รายงานข่าวเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น ส่วนนักข่าวเต็มเวลาส่วนใหญ่จะถูกส่งไปตามประเทศโลกที่สาม อย่างไรก็ตามจำนวนนักข่าวแบบเต็มเวลาของแต่ละสาขาจะมีไม่มากนัก อาจมีเพียง 1-2 คนเท่านั้นเพื่อติดตามรายงานข่าว แต่ถ้าเหตุการณ์รุนแรงขึ้น นักข่าวจากสำนักงานใหญ่จะถูกส่งตัวไปช่วยในแต่ละกรณีไป จำนวน Bureau ทั้งในประเทศและต่างประเทศของสำนักข่าวแต่ละแห่งจะกระจายไปไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละภูมิภาคนั้น เช่น ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจจะมี Bureau อยู่ตามเมืองหลัก เช่น สิงคโปร์ กรุงเทพฯ จาร์กาต้า เท่านั้นการกระจายสาขาของสำนักข่าวไปตามจุดต่าง ๆ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ในขณะเดียวกัน สำนักข่าวก็จะถูกควบคุมด้วยระบบสาขา (Bureau System) ในระดับค่อนข้างเข้มงวด การรวบรวมข่าวสารของแต่ละ Bureau จะถูกตรวจสอบจากสำนักงานใหญ่ก่อนที่จะนำเสนอต่อไป

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่างประเทศ

สื่อมวลชนต่างประเทศมีบทบาทหน้าที่ในการทำงานในฐานะสื่อมวลชนเช่นเดียวกับสื่อมวลชนในประเทศไทยและเหมือนกับหน้าที่โดยทั่วไปของสื่อมวลชนทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร การศึกษา การแสดงความคิดเห็น และความบันเทิง ลาสเวลล์ (Lasswell, 1902, pp. 129-135) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนทางด้านการเมืองไว้ในหนังสือ Political communication ว่า สื่อมวลชน “เป็นผู้เฝ้าระวังและตรวจสอบ สังคมและการเมือง” คือการสอดส่องและติดตาม เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมมารายงานให้สมาชิกในสังคมได้ทราบ การเฝ้าระวังสังคมนั้น ก็ตรงกับ หน้าที่นี้ก็ตรงกับหน้าที่ของการ “แจ้งให้ทราบข่าวสาร” (to inform) กล่าวคือ สื่อมวลชนคอยดูว่ามีเหตุการณ์

หรือเรื่องราวอะไรเกิดขึ้นในสังคมที่ผู้รับความรู้ สื่อมวลชนก็เลือกมานำเสนอ มีการกลั่นกรองข่าวสารตามองค์ประกอบของข่าวมานำเสนอ และยังทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้อยู่รวมกันได้หมายถึงหน้าที่ในการติดตาม ศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถี่ถ้วน แล้วนำมาชี้แจงเพื่อช่วยทำให้คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่แตกต่างกัน เข้าใจกัน อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกสบาย หน้าที่ในการประสานส่วนต่าง ๆ นี้ ตรงกับหน้าที่ในการ “วิพากษ์วิจารณ์” สิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญในสังคมพร้อมเสนอแนะวิธีการแก้ไขให้เกิดผลดีต่อสังคม ซึ่งอาจหมายถึงหน้าที่ในการชักจูง โน้มน้าวใจในการสื่อสารหน้าที่นี้ยังตรงกับการให้ “แสดงความเห็น” คือเปิดโอกาสให้คนที่มีความคิดต่างกันได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจ เกิดการแก้ปัญหา นำสังคมไปสู่การพัฒนาได้ นอกจากนี้ สื่อมวลชนถ่ายทอดมรดกทางสังคมหมายถึง หน้าที่ในการเผยแพร่ถ่ายทอด หรือสืบทอดความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ และบรรทัดฐานของสังคมจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง เพื่อให้วิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของสังคมนั้น ๆ คงอยู่ตลอดไป ซึ่งหน้าที่นี้ตรงกับหน้าที่ “การให้การศึกษาค

นอกจากนี้ แมคไควล์ (McQuail, 1935, pp. 236-242) ยังได้เขียนถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในรูปแบบการทำหน้าที่ทั่วไปไว้ว่า สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (information) เป็นการทำหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากอคติของสื่อมวลชน จะเห็นได้ในรายการข่าว ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและโลกชี้ให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่าง ๆ คือ มีการอธิบายเชิงลึกและเชิงกว้างให้เข้าใจข่าวสารเรื่องนั้นได้อย่างชัดเจนรอบด้าน เพื่อเข้าใจที่มาที่ไปของเรื่องราว ส่งเสริมความคิดใหม่ ๆ การปรับตัว นำไปสู่ความเจริญทางสังคม และยังทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ (Correlation) เป็นการทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ให้กับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม รวมไปถึงประสานสัมพันธ์ให้กับคนต่าง ๆ ในสังคม ให้สังคมมีความสามัคคี อธิบาย ตีความและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์ที่น่าเสนอ สนับสนุนสถาบันหลักและบรรทัดฐาน ประสานเชื่อมโยงกลุ่มคนต่าง ๆ กำหนดวาระทางสังคม สร้างฉันทามติในสังคม การทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรม (Continuity) เป็นการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรม ให้คงอยู่ต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ถ่ายทอดวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคม เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานของสังคม

การทำหน้าที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) เป็นการทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงใจแก่ผู้รับสาร เพื่อลดความตึงเครียดจากหน้าที่การงาน หรือชีวิตประจำวัน การระดมสรรพกำลัง (Mobilization) เป็นการทำหน้าที่ระดมกำลังของผู้รับสาร ที่ทำโดยสื่อมวลชน เป็นการรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหวในสังคม หรือเมื่อสังคมเกิดภาวะวิกฤตและต้องการความร่วมมือ

ร่วมใจกัน ก็เห็นบทบาทหน้าที่ประการนี้ของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ชาร์ล ไรท์ (Wright, 1959, pp. 76-85) ยังได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนแบบไม่พึงประสงค์ (Dysfunctions) ไว้ว่า การทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีอาจมีผลเสียต่อผู้รับสารได้แก่การทำหน้าที่ในการเตือนภัย (Surveillance) นั้น อาจทำให้เกิดการตื่นตระหนกกับคนส่วนมากและอาจเป็นการชี้โพรงให้กระรอกกับมิจฉาชีพ ด้านการทำหน้าที่ในการสานสัมพันธ์ (Correlation) นั้นอาจทำให้ขาดความหลากหลายขัดขวางการเปลี่ยนแปลงสังคมและทำให้ปัจเจกชนไม่มีความคิดเห็นในการวิพากษ์วิจารณ์และยอมรับสิ่งที่เป็นอยู่มากเกินไป แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เหมาะสมก็ตาม สำหรับการทำหน้าที่ในการขัดเกลากายสังคม (Socialization) นั้นอาจทำหน้าที่สังคมมีลักษณะเป็นสังคมมวลชนมากขึ้นพึ่งพาสื่อมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวลดลง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ส่วนตัวลดลง ลดความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย และการทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิง (Entertainment) นั้นอาจทำให้สาธารณชนหมกมุ่นอยู่กับความบันเทิงจนไม่สนใจกิจกรรมเพื่อสาธารณะอื่น ๆ ทำให้เกิดความเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น สร้างรสนิยมให้ต่ำลง และเกิดพฤติกรรมหลักหนีความเป็นจริง

บทบาทหน้าที่สื่อมวลชนตามอุดมการณ์วิชาชีพสื่อ

บทบาทหน้าที่ตามอุดมการณ์ในการประกอบอาชีพสื่อมวลชน และในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้พิจารณาเห็นบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนต่างประเทศอย่างถ่องแท้ จึงได้นำแนวคิดบทบาทหน้าที่ตามทางอุดมการณ์ทางวิชาชีพสื่อมวลชนในอุดมคติมาประกอบการศึกษาอุดมการณ์ (Ideology) เป็นเรื่องที่มีความหมายกว้างขวาง นักวิชาการแต่ละคนต่างก็ให้ความหมายของอุดมการณ์แตกต่างกันออกไป ความหมายของอุดมการณ์จึงมีหลายระดับตั้งแต่ระดับสังคมโดยรวมไปจนถึงระดับปัจเจกบุคคล เช่น ฟรอยด์ (Freud) นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน เสนอว่าอุดมการณ์เป็นกลไกการทำงานของจิตประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า Super ego ขณะที่นักวิชาการบางท่าน เช่น คาร์มาร์ก (Karl Marx) กล่าวว่าอุดมการณ์คือ จิตสำนึกที่ผิดพลาด (False Consciousness) ที่ใช้ในการครอบงำประชาชน

นักวิชาการบางท่านอาจให้ทัศนะว่า อุดมการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ผิดพลาดเสมอไป แต่เป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมทางสังคม เช่น แกรมสกี (Gramsci, 2000, p. 115) นักวิชาการชาวอิตาลีเสนอว่าการที่สังคมทุกวันนี้สามารถดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคม 2 ประเภท เพื่อที่จะช่วยให้สังคมนั้นดำรงอยู่ได้ ได้แก่ กลไกด้านการปราบปราม (Repressive Apparatus) เช่น กฎหมาย ตำรวจ ศาล และกลไกอีกด้านหนึ่งคือ กลไกด้านอุดมการณ์ (Ideological

Apparatus) เช่น โรงเรียนครอบครัว ศาสนา รวมไปถึงสื่อมวลชน กลไกทั้ง 2 ประเภtnี้จะทำงานร่วมกันในการทำให้สังคมสามารถสืบทอดตัวเองต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม แกรมซี่ยังได้ให้ความสนใจกับกลไกด้านอุดมการณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลไกไม้นวมมากกว่ากลไกการปราบปราม ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้แข็ง ทั้งนี้กลไกด้านอุดมการณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้นวมนั้น จะสามารถทำให้ปัจเจกบุคคลยินยอมพร้อมใจ และรับฟังได้ แกรมซี่ยังให้ทัศนะว่าการครอบงำของสื่อมวลชนคือการนำวัฒนธรรมของข่าวสารไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของข่าว ดนตรี ละคร ฯลฯ มาดำรงรักษาภาพสังคมที่มีการแบ่งแยกและการครอบงำทางชนชั้นให้สามารถดำรงอยู่ได้ กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนเป็นไปตามหลักการทำงานของอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสอดแทรกความคิดต่าง ๆ ให้แทรกซึมอยู่ตามส่วนต่าง ๆ เช่น การบรรยายภาพ การนำเสนอข่าว รายการเกมโชว์ ฯลฯ อันมีผลให้โครงสร้างอำนาจต่าง ๆ และค่านิยมของสังคมเป็นธรรมชาติ สามารถยอมรับได้โดยปริยาย และเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ กลยุทธ์ของการครอบงำด้วยกลไกด้านอุดมการณ์นั้น จะใช้วิธีการนำเสนอแบบที่ไม่ต้องมีการตั้งคำถาม เนื่องจากถูกนำเสนอว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แกรมซี่มีความเห็นว่าการครอบงำด้านวาทกรรม (discourse) ที่ปรากฏในสื่อมวลชน น่าจะทรงพลังมากกว่าการครอบงำทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง เนื่องจากข้อความที่ปรากฏในสื่อมวลชนเป็นการให้คำนิยามสังคม คำนิยามชีวิต ซึ่งในการนี้ แม้ตัวสื่อมวลชนอาจจะไม่ได้เป็นผู้กระทำโดยตรง หากทว่าในฐานะกลไกทางสังคม สื่อมวลชนมักจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองและทางสังคมเข้ามาใช้เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ เทอร์บอม (Therborn, 2008, pp. 54-87) ซึ่งเป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่มีความสนใจในแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ได้ให้ทัศนะว่า อุดมการณ์ หมายถึง ความจริงเชิงประจักษ์ และเป็นบรรทัดฐานที่สูงส่งเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ อุดมการณ์ส่วนมากจะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่สามารถเกี่ยวข้องกับสิ่งปกติ หรือสิ่งที่ซับซ้อนก็ได้ และสามารถเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นเรื่องที่ผิดปกติวิสัย หรือเรื่องที่เป็นประสบการณ์ปกติประจำวันก็ได้ทั้งสิ้น เทอร์บอม เสนอว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มหรือชนชั้นแต่ละชนชั้นและ อุดมการณ์มีกระบวนการทำงานโดยการจัดการ หรือการกำหนดความเชื่อต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างมีจิตสำนึก ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงออกทางคำพูด หรือการเลือกเฟ้นสถานที่พักอาศัย ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของอุดมการณ์ คือ การมีลักษณะเป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้

ส่วนมากผู้ที่มีอุดมการณ์ มักจะเป็นมนุษย์ที่มีสังคมที่ซับซ้อนในระดับหนึ่ง แต่ก็สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนได้ โดยที่อุดมการณ์มีหน้าที่ที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างให้

ปัจเจกทราบว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร ควรสวมบทบาทใด และบทบาทดังกล่าวมีบรรทัดฐานอย่างไร ดังนั้นปัจเจกจึงต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ควรจะจดจำอะไร หลีกเลียงอะไร และตระหนักถึงอะไร จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์ในระดับองค์กรนั้นคาบเกี่ยวกับอุดมการณ์ในระดับปัจเจกบุคคล เนื่องจากการที่ปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรนั่นเอง การปฏิบัติของปัจเจกบุคคลเป็นส่วนหนึ่ง que แสดงออกถึงอุดมการณ์ทั้งของตนเอง และองค์กรได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับองค์กร อุดมการณ์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างให้เกิดผลงานที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง que ให้ความเห็นเกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ ได้แก่ เอลเซอร์ (Elster, 1983, pp. 236) โดยที่ เอลเซอร์ ได้ให้ทัศนะว่าอุดมการณ์ของปัจเจกบุคคล เป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ และการควบคุมอุดมการณ์ หมายถึง การกำหนดความต้องการ และความปรารถนาของปัจเจกได้ อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ในส่วนนั้น จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความปรารถนาที่มีอยู่เดิม โดยที่มีกลยุทธ์ในการจับจุดที่ความหวัง และความจำเป็นของปัจเจก เช่น อุดมการณ์ในการทำงานของสื่อมวลชนจะต้องอุทิศตนเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันจะนำมาซึ่งความเป็น “ฐานันดรที่ 4” ให้กับผู้ปฏิบัติงาน กรณีนี้ความเป็นฐานันดรที่ 4 หมายถึง การได้รับการยอมรับ และการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น เอลเซอร์ ยังได้เสนอว่าอุดมการณ์ที่ดีจะต้องไม่เป็นเพียงภาพมายา แต่จะต้องเป็นมากกว่าภาพมายา รวมไปถึงจะต้องสื่อสารกับปัจเจกบุคคลผู้ยึดถืออุดมการณ์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องขึ้น การสื่อสารดังกล่าวจะต้องเป็นความจริงทางสังคมที่สามารถทำให้คนจดจำได้อย่างไม่สับสนเลือนอุดมการณ์นั้น ๆ ไปเสียก่อน เช่น เมื่อนำเสนอเรื่องราวทุกขแล้ว แต่โดนคุกคามจากผู้ที่ถูกร้องเรียน จะต้องสร้างความเข้าใจกับนักสื่อสารมวลชน que ปฏิบัติตามอุดมการณ์สื่อสามารถมวลชนว่าเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องปกติ และจะต้องยืนหยัดต่อสู้เพื่อรักษาอุดมการณ์ของตน และขององค์กรไว้

ส่วนอุดมการณ์ของปัจเจกบุคคล และอุดมการณ์ขององค์กรจะสามารถจะสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันก็ได้ หรืออาจจะขัดแย้งกันในส่วนบางจุดก็ได้ อุดมการณ์ขององค์กรเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเกื้อหนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และอุดมการณ์ขององค์กรโดยทั่วไปแล้วก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้ ไม่ว่าอุดมการณ์ขององค์กรจะเป็นเช่นไร สิ่งสำคัญอยู่ที่บุคลากรผู้เลือกปฏิบัติว่าจะเลือกอุดมการณ์นั้นหรือไม่ ปัจจัยหลายประการที่ทำให้บุคลากรเลือกหรือไม่เลือกที่จะปฏิบัติตามอุดมการณ์ขององค์กร สื่อมวลชนเปรียบเสมือนฐานันดรที่ 4 นักวิชาการบางท่านให้ทัศนะว่าสื่อมวลชนมีพลังมหาศาล สามารถสั่งเป็นสิ่งที่ตายให้กับผู้รับสารได้

เช่น Magic Bullet Theory หรือบางท่านอาจให้ทัศนะว่าสื่อมวลชนมิได้มีพลังมากมายอย่างที่คิด หากแต่ไม่สามารถทำอะไรผู้รับสารได้เลย เนื่องจากผู้รับสารก็มีความคิดความอ่านเป็นของตนเอง รวมทั้งมีอิทธิพลอย่างอื่นมาแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชน เช่น แนวคิด 2-Step flow information ขณะที่บางท่านกล่าวว่าสื่อมวลชนมิได้ไม่สามารถส่งผลใด ๆ ให้ผู้รับสาร แต่ก็มีได้มีอิทธิพลมากมายอย่างที่คิด หากแต่สื่อมวลชนมีผลในระดับปานกลาง เช่น แนวคิด Agenda Setting การถกเถียงเกี่ยวกับพลังงานของสื่อมวลชนมีมาครั้งแล้วครั้งเล่า และในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารอยู่ในระดับใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดที่อาจก่อให้เกิดผลดี หรือผลร้ายได้จากสื่อมวลชนเห็นจะหนีไม่พ้นตัวนักสื่อสารมวลชนเอง นักสื่อสารมวลชนเป็นผู้ที่ใช้สื่อ หลายครั้งที่มักได้ยินว่า นักสื่อสารมวลชนเปรียบเสมือนนายทวารข่าวสาร (Gate Keeper) ที่เป็นบุคคล ซึ่งทำหน้าที่กรองข่าวสาร คัดเลือกสิ่งที่จะนำเสนอออกสู่สายตาสาธารณชน หน้าทีในจุดนี้ของนักสื่อสารมวลชนเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญประการหนึ่งและต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องมีความจริยธรรมในการปฏิบัติงานสูง กล่าวคือนักสื่อสารมวลชนจะต้องพึงระลึกว่าตนเป็นใคร ทำงานอะไร ทำงานนี้เพื่อใคร และภายใต้อุดมการณ์ใดนักสื่อสารมวลชนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการคัดเลือกสารเพื่อนำเสนอ

อย่างไรก็ตาม การจะกล่าวว่า นักสื่อสารมวลชนที่เป็นปัจเจกบุคคล เป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหา สื่อมวลชนที่นำเสนอทั้งหมดนั้น ดูจะไม่เป็นการยุติธรรม ทั้งนี้จะต้องไม่ลืมว่า การสื่อสารมวลชนนั้น ผู้ส่งสารมีลักษณะเป็นองค์กร องค์กรสื่อมวลชนจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการนำเสนอเนื้อหาสารทั้งหมด มิใช่ นักสื่อสารมวลชนผู้ใดผู้หนึ่งรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว เนื่องจากการทำงานสื่อสารมวลชนเป็นการทำงานที่เป็นทีม อุดมการณ์จริยธรรม และจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนจึงต้องมีทั้งหมดทั่วทุกคน ทั้งองค์กร

ประวัติแรกเริ่มของสื่อมวลชนที่บรรดานักสื่อสารมวลชนในยุคแรกรวมตัวกันให้ได้มาซึ่งเสรีภาพอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้ในงานสื่อสารมวลชนเริ่มต้นในช่วง พ.ศ. 1920-1930 ถึงแม้ว่าในช่วงนั้นสื่อมวลชนจะแสดงออกถึงความเป็นนักวิชาชีพเพื่อที่จะปราศจากการควบคุมโดยรัฐ และสร้างความไว้วางใจจากสาธารณชนเป็นอย่างมาก แต่แรงกดดันจากรัฐในการควบคุมสื่อก็ยังคงมีเสมอมา จนกระทั่งถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงปฏิบัติการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ช่วงเวลาดังกล่าวนี้นเอง Henry Luce ซึ่งดำรงตำแหน่ง CEO of Time Inc. ได้จัดตั้งสมาพันธ์ขึ้น เพื่อที่จะรวบรวมและสร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน หลังจากนั้นสมาพันธ์ดังกล่าวได้รับการจัดตั้งเป็น The Hutchins Commission on Freedom of the Press

ใน ค.ศ. 1942 และได้ประกาศรายงานซึ่งเป็นผลจากวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาพันธ์ดังกล่าว
ใน ค.ศ. 1947

โดยรายงานฉบับนี้เป็นการรวบรวมจากสมาชิกของสมาพันธ์ซึ่งมีทั้งบุคคลในแวดวง
วิชาการ การเมือง และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม สมาพันธ์นี้ได้แบ่งแยกบุคคลที่มีความคิดแนวเสรี
นิยม (Libertarianism) และบุคคลที่เห็นควรว่าจะต้องมีการออกกฎเกณฑ์ในการควบคุมสื่อ
ออกเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายที่เห็นว่าจำเป็นจะต้องมีการควบคุมสื่อ นั้น ได้เสนอแนวทางการควบคุม
สื่อที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) โดยนักวิจัย
ทางด้านสังคมศาสตร์ The University of Chicago หรือที่เรียกกันว่า The Chicago School
แนวคิดของ Chicago School นั้นเสนอว่าประเทศในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดใหญ่
ซึ่งเกิดจากกลุ่มทางสังคมย่อย ๆ นับร้อยนับพันกลุ่ม ซึ่งหมายความว่าความเป็นสังคมแบบ
พหุนิยม (Pluralistic) เกี่ยวกับทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางเชื้อชาติ

นอกจากนี้ แนวคิดของ Chicago School ยังตรงข้ามกับแนวคิด Marketplace of
Ideas โดยอ้างว่าสื่อมวลชนที่ปราศจากการควบคุมนั้นย่อมจะตอบสนองของความสนใจ และรสนิยม
ของคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกระแสหลักของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวยัง
สนับสนุนให้ชนชั้นผู้นำสามารถใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และอ้างไว้ซึ่ง
อำนาจทางธุรกิจและการเมือง ซึ่งผู้มีอำนาจเหล่านี้สามารถควบคุมสื่อและใช้สื่อเป็นช่องทางใน
การเผยแพร่การโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ สมาชิกของสมาพันธ์บางท่านได้
เสนอให้ก่อตั้งองค์กรตัวแทนสาธารณะชน (Public Agency) ขึ้นมา เพื่อรวบรวมประชาชนที่มี
แนวคิดเกี่ยวกับและเพื่อป้องกันการเผยแพร่การโฆษณาชวนเชื่อ โดยองค์กรดังกล่าวถูกขนานนาม
ว่าเป็น Press Council

นอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว Press Council ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้
หนังสือพิมพ์ตระหนัก และใช้เนื้อที่ในหนังสือพิมพ์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย หรือ
ชนกลุ่มน้อยสามารถมีคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ ซึ่งชนกลุ่มน้อยเหล่านี้สามารถที่จะตีพิมพ์
เผยแพร่สิ่งที่ตนต้องการได้ในคอลัมน์ดังกล่าว ซึ่งต่อมา FCC ได้ออกข้อกำหนดประเภทเดียวกันนี้
ใน ค.ศ. 1972 สมาชิกส่วนมากของสมาพันธ์ต่อต้านการควบคุมสื่อโดยตรง ในขณะที่มีความ
เข้าใจแนวคิดของ Chicago School ไปพร้อม ๆ กันการต่อต้านการควบคุมสื่อยังคงเป็นเสียง
ส่วนมากของสมาชิกในสมาพันธ์ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้สมาพันธ์ต้องประสบกับภาวะกลืนไม่เข้า
คายไม่ออก ในทางหนึ่งทางสมาพันธ์ตระหนักดีว่าการเป็น Marketplace of Idea นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ใช่
การควบคุมตนเองของสื่อ ผลที่จะตามมาคือ สื่อโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จะละเลยการให้บริการชน

กลุ่มน้อย ส่วนอีกทางหนึ่งทางสมพันธ์ก็เกรงว่าการบัญญัติกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมสื่อ นั้น จะเป็นหนทางที่นำไปสู่ความเบ็ดเสร็จนิยมในการควบคุมสื่อ ในที่สุดแล้วสมาชิกของสมพันธ์ดังกล่าวได้ตัดสินใจกำหนดให้พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสื่อคือการรับใช้สาธารณชน นอกจากนี้แล้วทางสมพันธ์ได้ร่างรายงานจากการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นของสมาชิกต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินงานของสื่อมวลชน

การบูรณาการทางความคิดที่ถูกนำมาบันทึกไว้ในรายงานของฮัทชิน คอมมิสชั่น (Hutchins Commission) นั้น ต่อมาได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในนามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) โดยมีหลักการที่ยืนยันถึงหลักการดั้งเดิม และเน้นย้ำถึงจรรยาบรรณต่าง ๆ ของสื่อมวลชน เช่น การกำหนดให้สื่อมวลชนต้องยอมรับภาระหน้าที่ที่หนักหน่วงเพื่อรับใช้สาธารณะ แทนที่จะเสนอให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการตีพิมพ์และเผยแพร่ตามที่สื่อ หรือเจ้าของสื่อต้องการ ดังนั้นจึงสามารถพิจารณาได้ว่า ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นทางเลือกใหม่ที่เข้ามาทำชนกับแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จนิยม

ด้านแนวคิดของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมที่สวนทางกับแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จนิยม เสนอแนวทางปฏิบัติของสื่อมวลชนไว้ในระดับอุดมคติ พร้อมทั้งเสนอให้สื่อมวลชนตระหนักถึงภารกิจเกี่ยวกับพหุนิยมทางวัฒนธรรม โดยปราศจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจัดว่าเป็นแนวทางใหม่ในการบริการชุมชนสาธารณะในขณะนั้น นอกจากนี้ยังเป็นการปลุกฝังและสนับสนุนให้บุคลากรสื่อตระหนักถึงความเป็นแนวหน้าในการสนับสนุนประชาธิปไตย

ผู้ศึกษาเลือกใช้กรอบแนวคิดบทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนต่างประเทศตามแนวคิดอุดมการณ์ในวิชาชีพ โดยจะศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวของผู้สื่อข่าวต่างประเทศเป็นไปตามแนวคิดอุดมการณ์ทางวิชาชีพที่ได้วางกรอบไว้ให้สื่อมวลชนหรือไม่ ซึ่งนอกเหนือจากแนวคิดนี้แล้วผู้ศึกษาจะได้นำทฤษฎีนายประตูข่าวสารเข้ามาศึกษาการทำหน้าที่นายประตูข่าวสารในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทำข่าวของนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper Theory)

ทฤษฎีการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeeping theory) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญและอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสาร ทั้งนี้เพราะการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeeping) จะต้องเข้าไปจัดการกับการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่สื่อมวลชน

นำเสนอให้แก่ผู้รับสาร หากจะกล่าวกันตามกระบวนการเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารแล้วการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสารจัดเป็นจุดเริ่มต้นของการนำข้อมูลต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับสาร เนื่องจากผู้เป็นนายประตูข่าวสาร (Mr. Gate) จะทำหน้าที่คัดเลือกและตัดสินใจว่า เนื้อหาสาร (message) ที่นักข่าว นักประชาสัมพันธ์ หรือจากแหล่งอื่นใดก็ตามที่เข้ามาสู่โต๊ะข่าวในแต่ละวันนั้น เรื่องใดหรือเนื้อหาใด สมควรที่จะนำเสนอหรือถูกคัดออกจากช่องทาง (channel) ที่จะนำสู่สายตาประชาชน (Shoemaker, 1991, pp. 1-3)

การปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนายประตูข่าวสารถือว่ามีสำคัญต่อการรับรู้ของผู้รับสารค่อนข้างมาก เนื่องจากนายประตูข่าวสารจะทำหน้าที่หลอมรวม (integrated) มุมมองต่าง ๆ ที่เป็นความจริงของสังคม (social reality) มานำเสนอให้แก่ประชาชน อีกทั้งในแต่ละวันมีเนื้อหาข่าวสารที่ได้นำให้นายประตูข่าวสารคัดเลือกมีจำนวนมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างกระบวนการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeeping process) ให้มีนัยสำคัญในระดับสูง (highly significant) ทั้งนี้เพราะข่าวสารที่ถูกคัดเลือกนำเสนอในสื่อต่าง ๆ นั้นจะส่งถึงประชาชนเป็นจำนวนมหาศาล ส่งผลให้การทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสารจัดเปรียบเสมือนชนชั้นนำ (elites) ทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มักจะเข้ามาควบคุมวัฒนธรรมตลอดจนสร้างกระแสในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ซึ่งหมายความว่า การทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสารจึงถือเป็นรากฐานที่สำคัญและมีอำนาจในการบีบบังคับ (force) สังคมอย่างแท้จริง (Shoemaker, 1991, p. 4)

กระบวนการทำหน้าที่นายประตูข่าวสาร

ชูเมกเกอร์ (Shoemaker, 1991, pp. 18-27) กล่าวว่า การทำหน้าที่นายประตูข่าวสาร (gatekeeping) จะต้องเผชิญกับปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย อิทธิพลของการเข้าไปเป็นข่าวในช่องทางการสื่อสาร (factors influencing the entrance of items into the channel) ธรรมชาติของแรงบีบบังคับที่อยู่เบื้องหน้าและหลังประตูข่าวสาร (the nature of forces in front of and behind the gate) ทศนคติและค่านิยมของผู้ทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeepers personal attitudes and values) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและประเภทของงานเชิงวารสารศาสตร์ (journalists' role conceptions and type of job) และลักษณะของเนื้อหาข่าว (characteristics of the items) แต่ละปัจจัยมีสาระสำคัญดังนี้

การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในช่องทางการสื่อสาร (entrance of items into the channel) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร และสิ่งที่นาย

ประตู่ข่าวสารจะต้องเผชิญ คือ จำนวนของข้อมูลที่พรังพรูเข้ามาอยู่หน้าประตู่ข่าวสารเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องจัดประเภทของข้อมูลเหล่านั้น โดยพิจารณา ดังนี้

1. ช่องทางประจำ (routine channel) ได้แก่ ข่าวที่ได้จากนักข่าวประจำ ข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าวจากการแถลงข่าว ข่าวที่ได้จากเหตุการณ์ไม่ได้เกิดเป็นประจำ (nonspontaneous events) ได้แก่ คำปราศรัย การเฉลิมฉลอง เป็นต้น

2. ช่องทางอย่างไม่เป็นทางการ (informal channel) อาทิ สิ่งที่อยู่เบื้องหลังการทำสรุปย่อ (background briefings) ข่าวนำจากหนังสือพิมพ์อื่น ๆ (leads) ปฏิบัติการของภาคเอกชน (nongovernmental proceeding) การรายงานข่าว และบทบรรณาธิการของสำนักข่าวต่าง ๆ

3. ช่องทางการทำงาน (enterprise channel) ได้แก่ การสัมภาษณ์ของนักข่าวที่ได้มาเป็นรายแรก เหตุการณ์ที่นักข่าวเข้าไปเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ เช่น ไฟไหม้ ภัยธรรมชาติ เป็นต้น ข้อมูลเชิงสถิติจากงานวิจัย และงานที่ผู้สื่อข่าวทำการสรุปหรือวิเคราะห์ข่าว

คุณลักษณะของเนื้อหาสาร (characteristic of the items) ในส่วนนี้จะใช้องค์ประกอบของคุณค่าข่าว (news-worthy) ประกอบด้วย ความรวดเร็ว ความใกล้ชิด ความสำคัญ ผลกระทบหรือผลต่อเนื่อง ความเป็นปฏิกิริยา ความขัดแย้ง ลักษณะที่เร้าอารมณ์ความรู้สึก ความเด่น และความแปลกประหลาด เข้ามาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวของนายประตู่ข่าวสาร

แรงบีบบังคับที่อยู่ด้านหน้าและด้านหลังประตู่ข่าวสาร (the forces in front of and behind gates) ถือเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดนายประตู่ข่าวสารที่ Lewin คิดไว้เมื่อ ค.ศ. 1951 (Shoemaker, 1991, p. 21) เนื่องจากเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากด้านบวกเป็นลบหรือในทางกลับกันจากด้านลบเป็นด้านบวก

ทัศนคติและค่านิยมส่วนตัวของผู้ทำหน้าที่นายประตู่ข่าวสาร (individuals' personal attitudes and values) ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวของนายประตู่ข่าวสาร

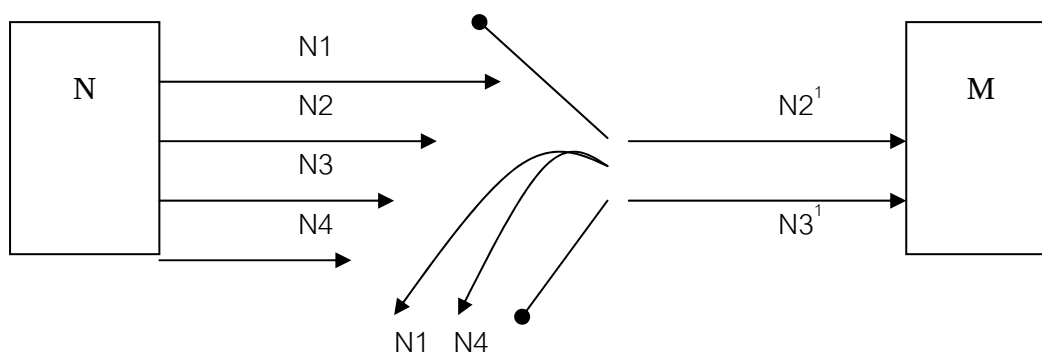
ทฤษฎีนายประตู่ข่าวสาร (Gatekeeper) เป็นการอธิบายถึงกระบวนการทำงานของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นผู้กรองข่าวสารจำนวนมาก โดยการตัดทอน หรือการถอดความให้เหลือเพียงร้อยข้อความ เพื่อค้นหาข้อความเพื่อที่จะทำการเผยแพร่ไปยังสาธารณชนต่อไป ซึ่งนอกจากชูเมกเกอร์จะได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานในฐานะนายประตู่ข่าวสารแล้ว วิลเบอร์ชรัมม์ (Shramm, 1960, p. 211) ยังได้กล่าวถึง นายประตู่ข่าวสารเป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผยหรือปิดบังข่าวสารที่จะส่งผ่านไปยังประชาชนเป็นเสมือนนายทวารของการรับข่าวของประชาชน

ดังนั้นผู้กรองสารที่สำคัญที่สุด คือ สำนักข่าว และบรรณาธิการข่าว เพราะสำนักข่าว และบรรณาธิการข่าวจะทำการตัดสินใจว่า จะทำการถ่ายทอดข่าวใดออกไป หรือไม่ควรถ่ายทอดข่าวใดออกไป ในบรรดาข่าวจำนวนนับพันข่าว จะมีข่าวที่ลงตีพิมพ์ไปสู่อ่านด้วยจำนวนน้อยเท่าที่ บรรณาธิการจะปล่อยให้ข่าวออกมาเท่านั้น ส่วนเคิร์ท เลวิน (Lewin, 1951, p. 115) นักจิตวิทยา สังคมชาวเยอรมัน ผู้ริเริ่มใช้ศัพท์คำว่า “Gatekeeper” ได้อธิบายความหมายของ “นายประตูข่าวสาร” (Gatekeeper) ว่าหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าข่าวหนึ่ง ๆ ควรถูกปล่อยผ่านไป หรือระงับไม่ให้ปล่อยผ่านไป นอกจากนี้ เลวิน ยังให้ข้อสังเกตว่า ข่าวสาร มักจะไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบไปด้วย บริเวณประตู ที่ซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หรือโดยการวินิจฉัยของผู้เฝ้าประตูเองว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปหรือไม่ ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาอธิบายลักษณะการไหลของข่าวสารในกระบวนการสื่อสารมวลชน

กล่าวได้ว่าแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า ข่าวสารต่าง ๆ มักไหลผ่านช่องทางซึ่งเปรียบเสมือนประตู ที่จะทำหน้าที่กัก หรือปล่อยให้ข่าวสารไหลผ่าน โดยมีการพิจารณา ตรวจสอบ ตีความ หรือเลือกสรรตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว จากบุคคลผู้ทำหน้าที่เฝ้าประตูข่าว ดังนั้น ในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ผู้ทำหน้าที่ปิดเปิดประตูข่าวสารเหล่านี้ ได้แก่ นักข่าว นักเขียนคอลัมน์ หรือบทความ ตลอดจนบรรณาธิการที่ทำหน้าที่รวบรวม คัดเลือก เรียบเรียง และตรวจสอบข่าวสาร เพื่อนำเสนอให้สาธารณชนทราบ บุคคลเหล่านี้นับว่าอยู่ในฐานะเป็น “นายประตูข่าวสาร” อย่างแท้จริง โดยแนวคิดเรื่อง “นายประตูข่าวสาร” หรือ “ผู้กรองสาร” ของ เลวิน (Lewin) นี้ ดี เอ็ม ไวท์ (D. M. White, 1950) เป็นผู้นำมาใช้เป็นคนแรก

ในการศึกษาเรื่อง The Gatekeeper: A Case Study of News เป็นการศึกษาถึงกิจกรรมของบรรณาธิการข่าวโทรศัพท์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกันฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ของนายประตูข่าวสาร จึงเรียกผู้ทำหน้าที่กั้นกรองข้อมูลข่าวสารในกองบรรณาธิการว่า “มิสเตอร์เกต” (Mr. Gates) โดยที่ ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White) ได้ให้ความหมายของนายประตูข่าวสารไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่กั้นกรอง เลือกสรรข่าวสาร เพื่อเสนอต่อไปยังสาธารณชน นายประตูข่าวสารจึงอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือก และเรียบเรียงข่าวสาร ตลอดจนกำหนดเวลาและจัดลำดับความสำคัญของข่าวนั้น ๆ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1
แสดงการทำหน้าที่ของนายประตูข่าวสาร

N	คือ	แหล่งที่มาของข่าวสารต่าง ๆ
N1,2,3,4	คือ	เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นข่าว หรือข่าวแต่ละชิ้น
N1, N4	คือ	ข่าวที่ไม่ถูกเลือก
N2 ¹ , N3 ¹	คือ	ข่าวที่ถูกเลือก
M	คือ	ผู้รับข่าวสาร

ที่มา: แบบจำลองนายประตูข่าวสารของ ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White: David Manning White's version of gate-keeping) in *Gatekeeping*, (p. 10), by Pamela J. Shoemaker, 1991, Newbury Park: Sage.

จากแบบจำลองของ ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White) แสดงให้เห็นว่า แหล่งข่าวหรือแหล่งที่มาของข่าวจะมีข่าวสารมากมายหลายชิ้นมายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการข่าวซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้คัดเลือกข่าว หรือเปรียบเสมือนนายประตูข่าวสาร จะเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อนำมาตีพิมพ์ให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะของสื่อเพื่อส่งไปยังผู้อ่าน แบบจำลองของ ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White) อธิบายอย่างง่าย ๆ ถึงบทบาท “นายประตูข่าวสาร” ของสื่อมวลชนซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจจะมีขั้นตอนสลับซับซ้อนมากกว่านี้ เช่น ข่าวโทรพิมพ์ที่ส่งมานั้น ก่อนที่จะส่งมาก็จะต้องมีการกลั่นกรองมาก่อนจากบรรณาธิการสำนักงานข่าวนั้น ๆ หรือแม้แต่ผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวเองก็ทำหน้าที่ “นายประตูข่าวสาร” คือ เลือกที่จะทำรายงานข่าวไหน หรือไม่ทำข่าวไหนบ้างก็ได้ และเมื่อข่าวโทรพิมพ์นั้นส่งมายังสำนักพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานี

วิทยุโทรทัศน์ นอกจากจะถูกคัดเลือกโดยบรรณาธิการข่าวต่างประเทศแล้วก็อาจจะถูกกลั่นกรองจากบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในระดับสูงอีกได้เช่นกัน นอกจากนั้นข่าวที่ตีพิมพ์ หรือออกอากาศไปยังผู้รับสาร เมื่อผู้รับสารได้อ่าน ได้รับฟัง หรือได้รับชมแล้ว ก็อาจจะถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่น เช่น สมาชิกในครอบครัว ญาติ เพื่อน ฯลฯ การถ่ายทอดโดยผู้เปิดรับสารจากสื่อมวลชนนี้ก็จะเป็นไปในลักษณะ “นายประตู่ข่าวสาร” คือ เลือกจะถ่ายทอดเพียงบางส่วน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ย่อมได้อีกเช่นกัน จึงเห็นได้ว่าข่าวสารจากสื่อมวลชนจะไหลผ่านนายประตู่ข่าวสารต่าง ๆ มากมายหลายชั้น

กระบวนการในการตัดสินใจเลือกข่าวสารของนายประตู่ข่าวสารตามแนวคิดของไวท์ (White) นั้น มีจุดอ่อนที่เน้นความสำคัญเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ในการควบคุม (Control) ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเด็ดขาด โดยมองข้ามปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับองค์กร ซึ่งสามารถเลือกสรร ตลอดจนกำหนดทิศทางการไหลของข่าวสารได้ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นอัตวิสัยสูง (Highly Subjective) ในการกลั่นกรองข่าวสารของนายประตู่ข่าวสาร (Mr. Gates) นั้นเอง หลังจากที่แบบจำลองนายประตู่ข่าวสารของ ดี เอ็ม ไวท์ (D.M. White) แพร่หลายออกไปในปี ค.ศ. 1957 ปี.เอช.เวสลีย์ และ เอ็ม.เอส.แม็คคลีน (B.H Westly and M.S. Maclean) ก็ได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายแบบจำลองบทบาทของช่องทางการสื่อสาร (Channel) ในฐานะนายประตู่ข่าวสาร ซึ่งแบบจำลองนี้ครอบคลุมการสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในระดับระหว่างบุคคลและระดับการสื่อสารมวลชน

เกลเบอร์ และจอห์นสัน (Gleber and Johnson, 1961) ซึ่งให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างข่าวกับผู้รายงานข่าว อันมีผลต่อการเสนอข่าว 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 : สัมพันธภาพที่สองฝ่ายต่างมีอิสระต่อกัน

เป็นการแสดงบทบาทที่ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ภาระและกลุ่มสังคมของตนเอง การถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ จึงเป็นไปในลักษณะเป็นทางการจากแหล่งข่าวไปสู่ผู้สื่อข่าว เช่น การแสดงข่าว หรือการแจกข่าวอย่างเป็นทางการแก่สื่อมวลชน ทั้งสองฝ่ายจึงมีอิสระต่อกันไม่เป็นเครื่องมือของฝ่ายใด สัมพันธภาพระหว่างกันจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละฝ่าย

แบบที่ 2 : สัมพันธภาพที่สองฝ่ายมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง

เป็นลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้ทั้งคู่ต้องพึ่งพาระหว่างกัน เกิดการถ่ายทอดข่าวสารที่ค่อนข้างไม่เป็นทางการ เช่น แหล่งข่าวขอให้ผู้สื่อข่าวช่วยเผยแพร่ข้อเท็จจริงบางประการ หรือผู้สื่อข่าวอาจขอสัมภาษณ์เจาะลึกแหล่งข่าวที่ตนรู้จักเป็นกรณีพิเศษ ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ต่างฝ่ายต่างเข้าใจ

ในบทบาทหน้าที่ที่ต้องพึ่งพาระหว่างกันพอสมควร แต่ก็ยังคงมีความเป็นอิสระต่อกันไม่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดโดยสมบูรณ์

แบบที่ 3 : สัมพันธภาพทั้งสองฝ่ายต่างร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน

เป็นการแสดงถึงความร่วมมือกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้สื่อข่าว ที่จะเสนอข่าวสารไปยังสาธารณชน เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง ทั้งคู่จึงไม่เป็นอิสระต่อกัน ฝ่ายหนึ่งอาจตกเป็นเครื่องมือของอีกฝ่ายหนึ่ง ภายใต้อุดมการณ์เกี่ยวกับผลประโยชน์ หรือนโยบายให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้สื่อข่าว หรือหนังสือพิมพ์เองจึงอาจจะสนับสนุนพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ก็ได้

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับสื่อมวลชนออกเป็น

1. ความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (Adversary Model)

มองว่านักการเมืองกับสื่อมวลชนต่างทำงานในลักษณะที่ต่างกัน นักการเมืองย่อมหาหนทางเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ขณะที่สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่สอดส่องไม่ให้ นักการเมืองฉวยโอกาสใช้อำนาจในทางที่ผิด

2. ความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยน (Exchange Model)

มองว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะแลกเปลี่ยน พึ่งพาสนับสนุนส่งเสริมกันเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับสื่อมวลชนเป็นความสัมพันธ์ที่มีทั้งความขัดแย้ง และความร่วมมือ (Love-Hate Relationship) กล่าวคือ

1. ความขัดแย้ง

เกิดขึ้นเนื่องจากการมองบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายแตกต่างกัน โดยสื่อมวลชนมองว่าต้องทำหน้าที่เสนอข่าวสาร ข้อเท็จจริงเป็นที่ตั้งไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ และความเสียหายของฝ่ายใด ขณะที่นักการเมืองต้องการให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่สิ่งที่ตนเห็นว่าดีงาม เหมาะสมกับตนเอง หรือของพรรคให้มากที่สุด

2. ความร่วมมือ

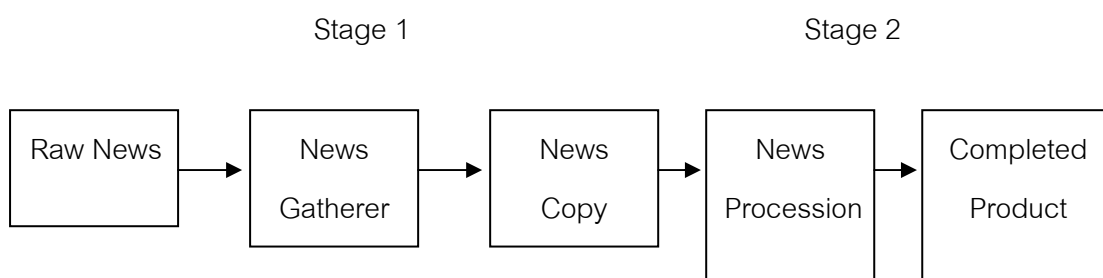
เกิดจากทั้งสองฝ่ายต่างพยายามร่วมมือกันรักษาความสัมพันธ์นั้นไว้ เนื่องจากสื่อมวลชนเองมองเห็นความสำคัญของหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมือง ในฐานะแหล่งข้อมูลข่าวของตน ขณะเดียวกันหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองก็มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความต้องการของสื่อมวลชน และพยายามหาข้อมูลข่าวสารที่สื่อมวลชนสนใจป้อนให้

เมื่อผู้คนจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องกัน ความสัมพันธ์หรือการทำหน้าที่ที่จำต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะควบคุมให้เกิดความเป็นกลางในกระบวนการคัดเลือกสารตามการทำหน้าที่ของ “นายประตูข่าวสาร” ไม่ได้เกิดความโน้มเอียงเข้าข้างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใด

นอกจากนี้ ในการรวบรวมแนวคิดถึงปัจจัยที่ถูกกำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวสารของนายประตูพบว่า ปัจจัยทางการเมืองเป็นเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่นายประตูข่าวสารใช้ในการตัดสินใจว่าจะเลือกหรือไม่เลือกรายงานข่าวใด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราสามารถนำเหตุการณ์ทางการเมืองมาทดสอบแนวความคิดเกี่ยวกับนายประตูข่าวสารในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารเพราะการนำเสนอข่าวทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ย่อมแสดงออกถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นกับกลุ่มการเมืองได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นทิศทางเป็นไปในเชิงเป็นมิตร หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกลุ่มการเมืองก็ตาม การศึกษาของแบส (Bass) ในปี 1969 ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนายประตูข่าวสารที่เน้นความสำคัญไปที่การทำหน้าที่นายประตูข่าวสารในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวของปัจเจกบุคคลในองค์กรข่าว แบส (Bass) ได้ให้ข้อสังเกตว่า กระบวนการในการกลั่นกรอง ข้อมูลข่าวสารนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ หรือรูปแบบที่ตายตัวสำหรับการพิจารณาข้อมูลข่าวทุกชิ้น โดย Bass ได้สร้างแบบจำลองกระบวนการนายประตูข่าวสารแบบสองระดับขึ้น เพื่ออธิบายถึงกระบวนการในการทำหน้าที่นายประตูข่าวสาร ที่เรียกว่า “Double-action internal news flow” ดังแบบจำลองนายประตูข่าวสารในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2

แบบจำลองนายประตูข่าวสารของแบบจำลองการคัดเลือกข่าว
แบบสามัญสำนึก

ที่มา: แบบจำลองนายประตูข่าวสารของแบส (Bass's 1969, model recognized that not all gatekeepers perform the same function. divided the process into news gatherers and news processions) in *Gatekeeping*, (p. 18), by Pamela J. Shoemaker, 1991, Newbury Park: Sage.

ขั้นที่ 1 : News Gatherers

เป็นขั้นที่ข้อมูลข่าวสารที่เรียกว่า “ข่าวดิบ” (Raw News) เข้ามายังกองบรรณาธิการ หรือหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง โดยอาจมีแหล่งที่มาจากเขียน หัวหน้ากองบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าวหรือ ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น จากนั้นข้อมูลเหล่านี้จะถูกเปลี่ยนแปลงหรือเรียบเรียงให้อยู่ในรูปของ “ข้อมูลข่าว” (News Copy)

ขั้นที่ 2 : News Processors

เป็นขั้นตอนของการแก้ไข ปรับปรุง รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาข่าวให้อยู่ในรูปของ เนื้อข่าวที่เสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะตีพิมพ์เพื่อนำเสนอต่อผู้อ่าน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย บรรณาธิการ ผู้พิสูจน์อักษร และผู้เรียบเรียง

กล่าวได้ว่าแบบจำลองของแบสนำเอาแนวความคิดตามแบบจำลองของไวท์ (White) ที่ศึกษากระบวนการในการทำหน้าที่นายประตูข่าวสารของปัจเจกบุคคลมาขยายและศึกษา กระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารในลักษณะหลายขั้นตอนนั่นเอง นอกเหนือจากแบสและไวท์ที่ ได้ศึกษาแบบจำลองนายประตูข่าวสารแล้ว จอห์น อาร์ บิทเนอร์ (John R. Bitlner) ยังได้ศึกษาไว้ ในปี 1991กล่าวถึง หน้าที่สำคัญของนายประตูข่าวสารว่ามี 3 ประการคือ

1. การตัดทอนข่าวสาร

เป็นการจำกัดข่าวสารที่ผู้รับสารจะได้รับด้วยการตัดทอนข่าวสารก่อนที่จะลงมาถึงผู้รับสาร เช่น ผู้รายงานข่าวอาจจะตัดข่าวบางส่วนที่เขาเห็นว่าเป็นเรื่องนอกประเด็นทิ้งไป

2. การขยาย หรือเพิ่มเติมปริมาณข่าวสาร

ผู้กรองสารอาจจะเพิ่มเติมข่าวสารที่ส่งถึงผู้รับสาร ด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และอาจแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในข่าวสารนั้น เป็นต้น

3. การรวบรวมหรือตกแต่งข่าวสารใหม่

ในบางกรณีผู้กรองสารอาจจะทำหน้าที่จัดตกแต่งข่าวสารต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ได้ จากบทบาทหน้าที่ของนายประตู่ข่าวสารของแบสและไวท์ ยังพบอีกว่า นักข่าวจะเป็นคนตัดสินใจว่าเขาจะเขียนข้อเท็จจริงในเรื่องข่าวนี้อย่างไร ซึ่งถือเป็นการทำหน้าที่เหมือนกับนายประตู่ข่าวสารเช่นเดียวกับบรรณาธิการข่าว ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในเวลาต่อมา นอกจากนี้ งานวิจัยของ อรุณฯ เลิศจรรยาภักษ์ (2531, น. 13) ยังได้ศึกษาถึงการลำดับความสำคัญของการทำหน้าที่เป็นนายประตู่ข่าวสารไว้ดังนี้

1. หลักที่ยึดถือในการบริหาร

2. การมองโลกของความจริง และนิสัยของคนนั้นคือ มองผู้อ่านว่า ผู้อ่านต้องการอะไร และมีความปรารถนาอย่างไร

3. ค่านิยม ซึ่งยึดถือโดยกองบรรณาธิการที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพมีมาตรฐานทางด้านความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพ นั่นคือเขาจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า อะไรที่ผู้อ่านในหมู่คณะของเขาควรที่จะได้รู้

4. การประเมินค่าของข่าวสาร โดยการแข่งขันของสื่อ

5. ค่านิยมส่วนตัว และนิสัยแปลก ๆ ของบรรณาธิการ เช่น ถ้าบรรณาธิการกลัวหรือไม่ชอบอะไรบางอย่าง เขาจะไม่อนุญาตให้สิ่งที่เขาไม่ชอบปรากฏอยู่ในข่าวหรือตีพิมพ์บนหน้าหนังสือพิมพ์เด็ดขาด

กล่าวสรุปได้ว่าเมื่อนำแนวความคิดในเรื่องบทบาทหน้าที่ของนายประตู่ข่าวสารมาใช้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการรายงานข่าว เช่น ที่มีนักวิชาการหลาย ๆ คนได้ศึกษาในเรื่องดังกล่าว โดยภาพรวมแล้วพบว่าได้เกิดแนวคิด 2 แนวทางที่เกี่ยวกับกระบวนการในการรายงานข่าว คือ ทิศนะต่อกระบวนการทำข่าวที่รับรู้กันตามสามัญสำนึก กับทิศนะการทำข่าวที่ก่อตัวมาจากการวิเคราะห์เนื้อหาและองค์กรสื่อมวลชน ความแตกต่างระหว่าง 2 แนวคิดนี้ พอจะประมวลออกมาได้เป็น 4 ประเด็นคือ

1. เรื่องเหตุการณ์ที่จะนำมาเป็นข่าว
2. เกณฑ์สำหรับเลือกข่าว (คุณค่าของข่าว)
3. ความสนใจของสาธารณชนที่มีต่อข่าว
4. การรายงานข่าว

ทัศนะจากกลุ่มที่ใช้สามัญสำนึกจะมองว่า คุณสมบัติของข่าวก็คือ การมีปฏิริยาตอบสนองต่อความเป็นจริง ส่วนกลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์ หรือจะเน้นเรื่องธรรมชาติของกระบวนการคัดเลือกข่าวมีกฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่ตายตัวแน่นอน สามารถเขียนลำดับขั้นตอนเป็นแผนภูมิของแนวความคิดแรก ตามแบบจำลองนี้ แบบสามัญสำนึกจะเริ่มจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกที่เกิดขึ้นมากมายไม่อาจจะคาดเดาได้ และเหตุการณ์ที่ผิดแปลกไปจากภาวะปกติ ต่อจากนี้สื่อมวลชนก็จะมีปฏิริยาตอบสนองด้วยการประยุกต์เอาเกณฑ์การเลือกข่าวเข้าไปจับคู่ ซึ่งแน่นอนว่าเกณฑ์ที่ใช้นั้นย่อมมีปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วยตัวหนึ่งเสมอ คือ เหตุการณ์นั้นจะต้องมีความสำคัญต่อสาธารณชน อยู่พอสมควร ต่อจากนั้นผู้ทำข่าวจะประมวลเรื่องราวที่ถูกเลือกสรรมาแล้วทั้งหมดให้อยู่ในรูปของรายงานข่าวที่ตรงไปตรงมา จากนั้นก็นำเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งอาจจะสนใจหรือไม่สนใจในข่าวนั้นก็แล้วแต่ว่าข้อมูลที่ส่งออกไปนั้นจะก่อให้เกิดปฏิริยาต่าง ๆ กันจากสาธารณชนอย่างไร ซึ่งสาธารณะชนก็จะเลือกสรรที่จะได้รับข่าว และเลือกที่จะตอบสนองในระดับหนึ่งเช่นกัน แนวความคิดของกระบวนการคัดเลือกทัศนะที่ 2 สามารถเขียนแบบจำลองดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3

แบบจำลองการคัดเลือกข่าวแบบสามัญสำนึก

ที่มา: *Gatekeeping*, (p. 18), by Pamela J. Shoemaker, 1991, Newbury Park: Sage.

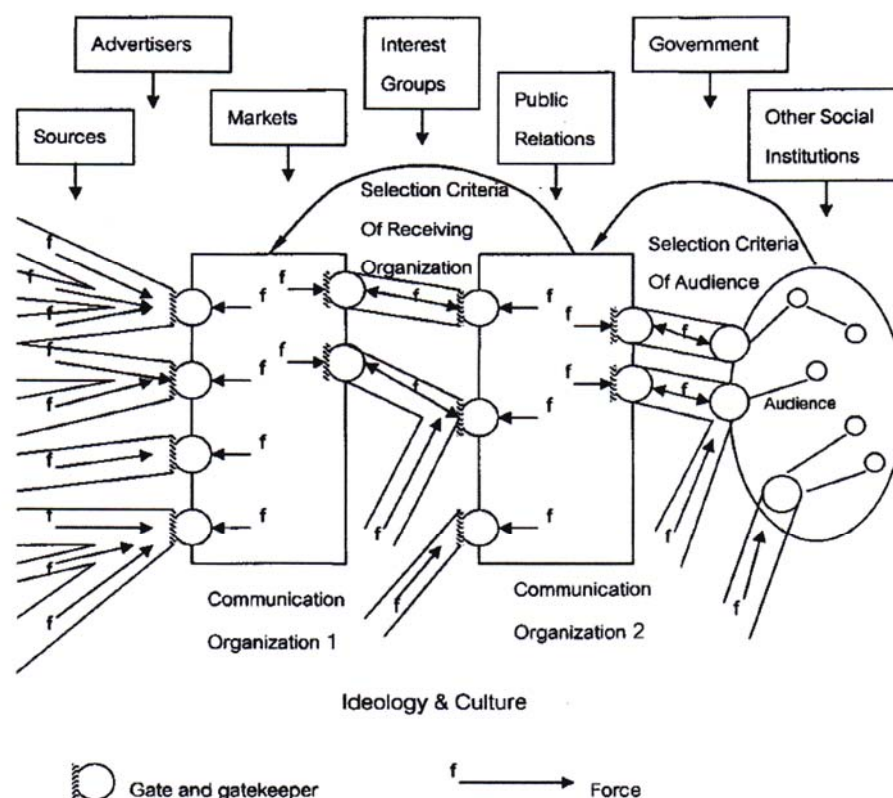
แบบจำลองนี้ เริ่มต้นจากประสบการณ์ของผู้ทำข่าวที่รู้ว่าเรื่องแบบไหนที่เป็นที่สนใจของประชาชน จากนั้นก็จะนำเอาความสนใจดังกล่าวมาตั้งเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าว โดยเกณฑ์นี้จะมีลักษณะคงที่และคงทน รวมทั้งยังต้องผนวกเอาข้อบังคับหรือข้อเรียกร้องขององค์กรที่

ตนสังกัดอยู่และประเภทของข่าวเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย การที่เหตุการณ์หนึ่ง ๆ จะได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าของข่าวก็ต่อเมื่อเหตุการณ์ของข่าวนั้น มีความสอดคล้องกันกับเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกข่าวเท่านั้น การนำเสนอข่าวก็เช่นเดียวกันจะต้องเขียนให้เข้ากับเกณฑ์ของข่าว ซึ่งรูปแบบการเขียนนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่องค์กรของข่าวนั้นระบุเอาไว้ หรือเขียนตามหลักปฏิบัติที่เคยทำกันมา มิใช่ว่าจะเขียนขึ้นมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดจริง ๆ หรือเขียนตามที่ผู้อ่านต้องการจะทราบอย่างแท้จริง

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ “นายประตูข่าวสาร” ยังคงมีการศึกษาและมีการพัฒนาคำอธิบายความอยู่อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นแบบจำลองแนวใหม่ขึ้น ซึ่งเป็นการสรุปและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของนายประตูข่าวสาร ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4

แบบจำลองนายประตูข่าวสารแนวใหม่

ที่มา: *Gatekeeping*, (p. 71), by Pamela J. Shoemaker, 1991, Newbury Park: Sage.

จากแบบจำลองการสื่อสารใหม่ของชูเมกเกอร์ (Shoemaker) นี้ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบการศึกษาถึงสภาพการแข่งขันในธุรกิจสื่อเดียวกัน สภาพกดดันทางเศรษฐกิจ (โฆษณา) ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการคัดเลือกประเด็นข่าวในกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553

ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda-Setting Theory)

การศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda-Setting) เป็นการวิเคราะห์เจาะลึกถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนในสังคม การศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารเริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1922 จากผลงานของ Walter Lippmann ที่ตีพิมพ์เรื่อง “ประชามติ” (Public Opinion) ซึ่งกล่าวถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการรับรู้ของสาธารณชน ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1940-1950 การค้นพบของทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ที่เดิมมีมุมมองว่า ผลจากสื่อ (media effects) เกิดขึ้นได้จะต้องเป็นไปในลักษณะของชักจูงใจ (persuasion) มาเป็นผลจากสื่อเกิดขึ้นจากกระบวนการให้ข้อมูลจากการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ จาก “ข่าว” ซึ่งเป็นส่วนของการให้ข้อมูล (inform) มากกว่าที่จะอ่านจาก “บทบรรณาธิการ” ซึ่งเป็นการเขียนแบบชี้นำ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ดังกล่าวนำไปสู่ทดสอบอิทธิพลของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร หรือที่เรียกว่า “การกำหนดวาระข่าวสาร” (agenda-setting) (McCombs, 2004, pp. 3-5)

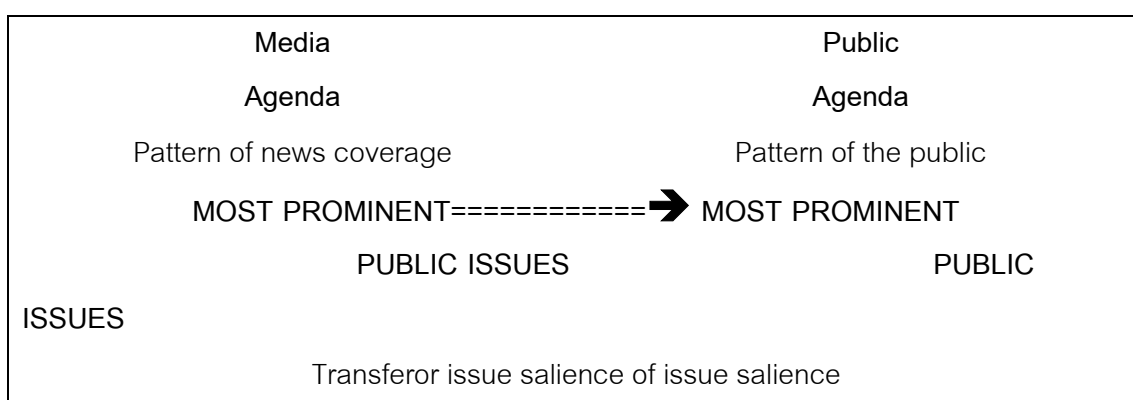
บทบาทการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda-setting of the mass media)

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารมีจำเป็นต้องเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ วาระของสาธารณะ (public agenda) กับวาระของสื่อ (media agenda) เพื่อให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อในการนำเสนอข่าว ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งแสดงถึงอำนาจของสื่อที่เกิดจากการกำหนดวาระข่าวสารในการนำเสนอสู่สาธารณชน ซึ่งมีอำนาจในการอธิบายถึงผลของการรับรู้จากการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อได้มากกว่าจะอธิบายถึงวิธีการเลือกรับเนื้อหาข่าวสารจากสื่อของผู้รับสาร อย่างไรก็ตามการอธิบายถึงอำนาจของสื่อที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสารตามแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อจะแตกต่างจากทฤษฎีเข็มฉีดยา

(hypodermic theory) ที่แสดงถึงความจำนนของผู้รับสารที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อมวลชน เนื่องจากทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารอธิบายถึงอำนาจของสื่อที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการจัดวาระของสาธารณะ (public agenda) ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่น่าสนใจจะต้องเป็นข้อมูลที่ก่อกำเนิด (construction) มาจากความเป็นจริง (reality) ที่มีในสังคม ดังแสดงในภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5

Agenda-setting role of the mass media

ที่มา: *Media Public*, (p. 5), by McCombs, 2004, London: Sage Publications.

อิทธิพลของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมีผลต่อทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสารเป็นไปตามประเด็นที่สื่อกำหนดรูปแบบ (shape) ซึ่งหมายความว่า ผลจากการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อจะเกิดขึ้นในรูปแบบที่นักข่าวมีอิทธิพลต่อการสร้างภาพเกี่ยวกับโลกให้เกิดขึ้นในมโนทัศน์ของผู้รับสาร นอกจากนี้อิทธิพลของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่ออาจเกิดขึ้นในลักษณะของการร่วมด้วยช่วยกันของสื่อหลาย ๆ ประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ที่นำเสนอในประเด็นในเรื่องเดียวกัน

ผลของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อระดับที่ 2

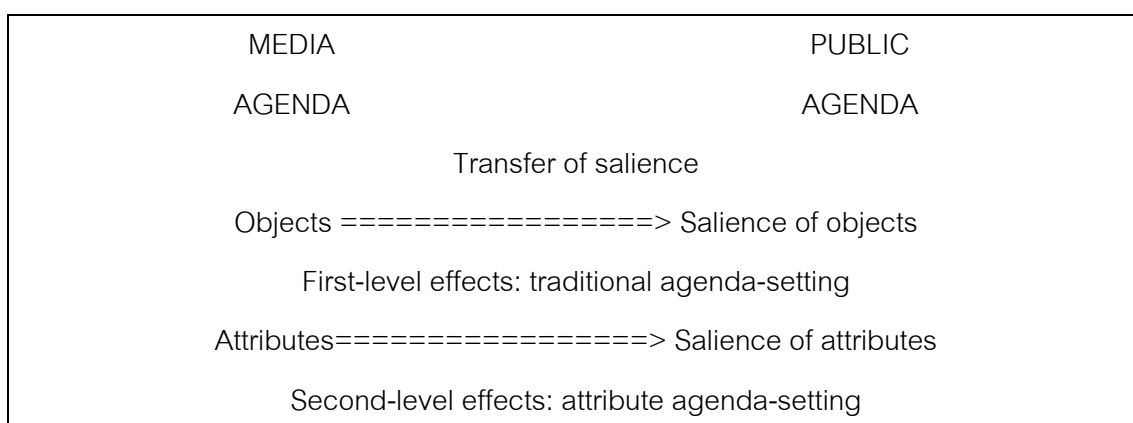
นอกจากอิทธิพลของการกำหนดวาระข่าวสารจะมีในลักษณะร่วมด้วยช่วยกันแล้ว อิทธิพลในการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อยังส่งผลให้เกิดกระบวนการรับรู้และการสร้างมโนทัศน์ของผู้รับสารด้วย (Lippmann, อ้างถึงใน McCombs, 2004, p. 68)

จากคำกล่าวของ ที่ว่า “สื่อมวลชนจัดเป็นปฐมบทในการสร้างภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ในหัวของผู้ชม” (the news media are a primary source of the picture in our heads) ถือเป็นคำกล่าวที่นำไปสู่การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนและได้รับการพัฒนามาเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อ (agenda-setting) ซึ่งในการศึกษาขั้นต้น พบว่า อิทธิพลของสื่อที่เกิดจากการกำหนดวาระข่าวสารนั้น ส่งผลให้เกิดกระบวนการรับรู้ข้อมูลว่า ขณะนี้มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง (ดังที่อธิบายในภาพที่ 1) ถือเป็นการสร้างภาพให้เกิดในมโนทัศน์ของผู้รับสารในขั้นที่ 1 ซึ่งพัฒนาขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1970

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1980 แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อ (agenda-setting) ได้เกิดการพัฒนามาให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อผู้รับสารในระดับที่ 2 ในขั้นนี้จะกล่าวถึงผลจากการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อจากจุดเริ่มต้นที่รับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นในสังคม เพิ่มขึ้นเป็นรับรู้ถึงคุณลักษณะ (attribute) ของสิ่งที่สื่อนำเสนอว่า ประกอบด้วยอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอคุณลักษณะของผู้สมัครแต่ละคนมีลักษณะเด่นแบบใด ซึ่งทำให้ผู้รับสารได้รับรู้ และจดจำภาพลักษณ์ของผู้สมัครแต่ละคนได้

ภาพที่ 2.6

พัฒนาการของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อขั้นที่ 1 และ 2

ที่มา: *Media Public*, (p. 71), by McCombs, 2004, London: Sage Publications.

อิทธิพลของการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อในขั้นที่ 2 คือ การเพิ่มบทบาทของคุณลักษณะ (attributes) ที่เป็นสาระสำคัญของประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ผู้รับสารได้รับรู้และ

จดจำ คุณลักษณะในความหมายของการกำหนดวาระข่าวสาร คือ คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นประเด็นสาธารณะ (public issue) และกำลังได้รับความสนใจจากคนในสังคมในขณะนั้น ฉะนั้นคุณลักษณะที่สื่อนำเสนอ (attributes) ซึ่งสื่อจะนำเสนอสาระสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้รับสารคิดและสนทนา (think and talk) เกี่ยวกับสิ่งที่ข่าวนั้นนำเสนอ (McCombs, 2004, p. 78)

ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสาร กล่าวคือ หากสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นหรือหัวข้อข่าวเรื่องใด ๆ ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวตามที่หนังสือพิมพ์นำเสนอไปด้วย โดยหน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดหัวข้อข่าว หรือการกำหนดวาระสาร (The Agenda Setting Function) นั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไปได้ทราบและเห็นความสำคัญ จากการเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลทำให้สาธารณชนมีความเห็นคล้อยตามว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณา หรืออภิปรายพูดคุยกัน

ทฤษฎีการกำหนดวาระสารถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1922 โดยนักวิเคราะห์ทางการเมือง ชื่อ ลิพพ์แมน และพาร์ก (Lippman and Park) เมื่อปรากฏคำว่า “Picture in our heads” ในการเสนอแนวความคิดเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้คนเราได้รับรู้และเรียนรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งตามปกติแล้วเราไม่มีโอกาสสัมผัสด้วยตนเอง แต่จะใช้วิธีการสัมผัสเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นผ่านทางกรนำเสนอของสื่อมวลชน กล่าวได้ว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสอดส่องและรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก เพื่อให้คนในสังคมได้รับทราบและเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ของโลกภายนอก ซึ่งโดยปกติคนในสังคมไม่มีโอกาสจะได้ไปอยู่ไปสัมผัสเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยตนเอง บทบาทเช่นนี้เองช่วยให้คนในสังคมสามารถทราบและคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ ตอบตัวเองได้ใกล้เคียงและถูกต้อง ลาสเวลล์ (Lasswell) เรียกบทบาทหน้าที่นี้ว่า “Surveillance”

ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนในการคัดเลือกและเสนอข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบนั้น มีส่วนต่อระดับความรู้ (perception) หรือระดับความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นั่นคือ ยิ่งหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเลือกเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของเรื่องใดหรือปัญหาใดมากเท่าไร ประชาชนผู้รับสารก็จะรับรู้หรือตระหนักถึงความสำคัญต่อประเด็นของเรื่องนั้น หรือปัญหานั้นตามที่สื่อมวลชนกำหนด ประชาชนก็จะคิดและปฏิบัติตามวาระที่หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนกำหนด ส่วนเบอร์นาร์ด โคเฮน (Bernard Cohen)

เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเรื่องนี้ โดยได้กล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการเป็น
 ผู้บอกกับผู้อ่านว่า ควรจะคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร (What to think about) ซึ่งตรงกับแนวคิดในเรื่องนี้
 ด้วยเช่นกัน ต่อมาได้มีผู้นำแนวคิดนี้ไปใช้ในงานวิจัยทางด้านการสื่อสารทางการเมือง ทำให้
 แนวคิดเรื่องกำหนดวาระสารเป็นที่ยึดแพร่หลายยิ่งขึ้น นั่นคือผลงานการวิจัยของ แมกซ์เวลล์
 อี แม็กคอมส์ (Maxwell E. McCombs) และดอนัลด์ แอล ชอว์ (Donald L. Shaw) ชื่อเรื่อง The
 Agenda Setting Function of Mass Media ปี ค.ศ. 1972

โดยงานวิจัยนี้ต้องการตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอ
 ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 1968 โดยตั้งสมมติฐานในงานวิจัยไว้ว่า
 ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยต่อทัศนคติ หรือท่าทีก็ตาม สื่อมวลชนก็ยังมีส่วน
 ในการกำหนดวาระทางการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่ดีต่อประเด็นทางการเมืองนั้น ๆ โดย
 แมกซ์เวลล์ อี แม็กคอมส์ (Maxwell E. McCombs) และดอนัลด์ แอล ชอว์ (Donald L. Shaw) ได้
 ศึกษาบทบาทของผู้รายงานข่าวและแหล่งข่าวสารในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองระดับ
 ท้องถิ่นของชุมชนแถบซานเมืองแคลิฟอร์เนีย และสร้างแบบจำลองขึ้นโดยอาศัยองค์ประกอบ
 พื้นฐาน คือ แหล่งข่าวหรือผู้มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งและช่องทางของข่าวสารที่
 มีบทบาทเป็น “ผู้เฝ้าประตูข่าว” หรือเป็นผู้รายงานข่าว แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระต่อกันของ
 แหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว ซึ่งต้องเสนอข่าวสารอย่างเป็นกลางไม่เป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือ
 แสวงหาประโยชน์จากแหล่งข่าว ดังนั้นแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าวหรือผู้ให้ข่าวกับนักข่าวต่างเป็น
 สมาชิกอยู่ในระบบสังคมของตนเอง ที่มีความแตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันกรอบของการ
 อ้างอิง (Frame of Reference) ก็ต่างกัน เพราะบทบาทภาระหน้าที่และค่านิยมภายในองค์กร
 แตกต่างกัน ทำให้การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้ถูกถ่ายทอดจากแหล่งข่าวไปสู่ผู้รายงานข่าวใน
 ลักษณะเป็นทางการเสมอ สัมพันธภาพระหว่างแหล่งข่าวและนักข่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็น
 อิสระที่มีต่อกันของแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว ซึ่งตามหลักการทำหนังสือพิมพ์นั้น ผู้รายงานข่าว
 จะต้องเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่เป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือแสวงหาประโยชน์จาก
 แหล่งข่าว ขณะเดียวกันแหล่งข่าวเองก็มีบทบาทเพื่อองค์กรหรือสถาบันของตนเอง โดยไม่คำนึงถึง
 หน้าที่ หรือบทบาทของสื่อมวลชน ในการเสนอข่าวสารแต่ละครั้ง แหล่งข่าวจะให้ข่าวสารเฉพาะที่
 เห็นว่าควรจะถ่ายทอดเท่านั้น จะเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้ในบทบาทของตัวเองซึ่งเป็นอิสระต่อกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน

เมื่อข่าวเป็นผลผลิตจากสื่อมวลชนที่เป็นผู้กำหนดว่าอะไรควรจะเป็นข่าวจาก
 กระบวนการทำงานของกองบรรณาธิการแล้ว ผลจากงานวิจัยนี้ยังทำให้แมกซ์เวลล์ อี แม็กคอมส์

(Maxwell E. McCombs) และโดนัลด์ แอล ชอว์ (Donald L. Shaw) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระทางการเมืองให้กับผู้อ่าน

ในการคัดเลือกหรือเสนอข่าวสาระนั้นบรรณาธิการข่าว เจ้าหน้าที่ห้องข่าว และผู้ประกาศข่าวมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความเป็นจริงทางการเมือง ผู้อ่านไม่เพียงแต่จะเรียนรู้จากประเด็นข่าวที่เลือกสรรได้ แต่ยังได้รับรู้ถึงความสำคัญของประเด็นข่าวจากความถี่และการวางตำแหน่งในการนำเสนอ หากปรากฏว่าเรื่องใดที่ได้รับการเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมาก จะสร้างความคุ้นเคยต่อเรื่องนั้น ๆ ให้กับประชาชนยิ่งขึ้น และเป็นที่รับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างที่สุด นอกจากนี้ เดนนิส แม็คควอล และสเวน วินดาห์ล (McQuail, D. and Windaht, S. 1981 pp. 135-147)

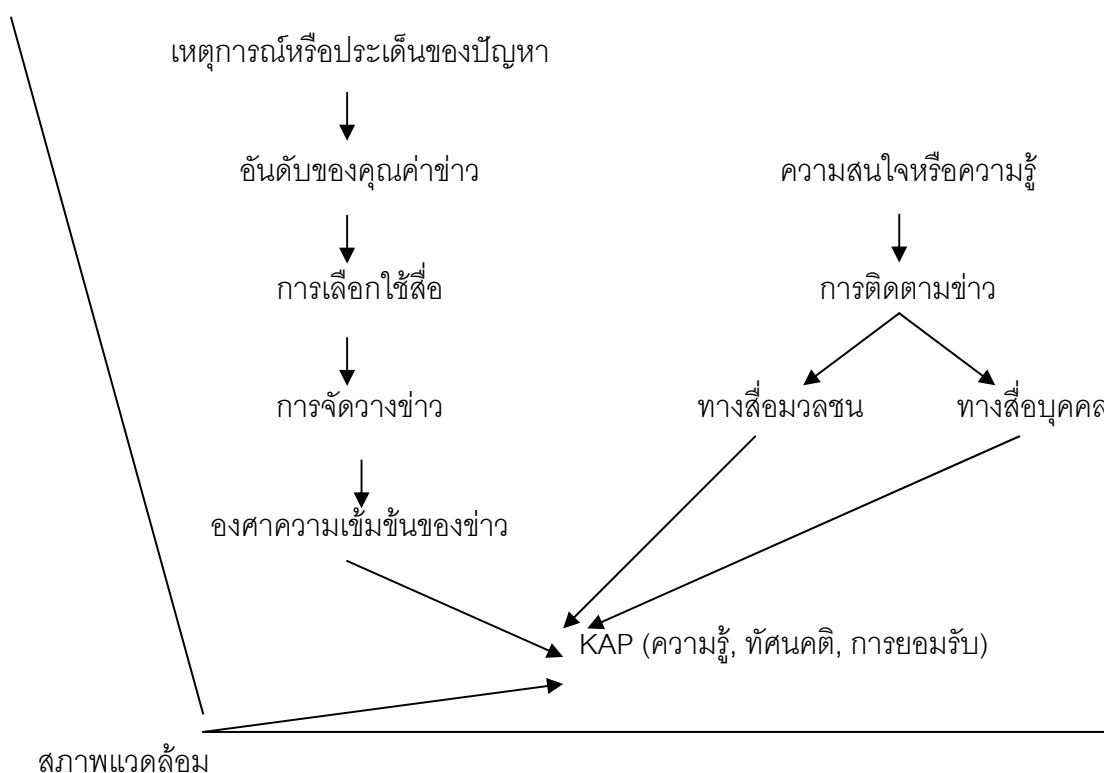
ทั้งนี้ นักสื่อสารมวลชนยังคงต้องคำนึงถึง องค์ความเข้มข้นของข่าว ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งในการเสริมบทบาทในการจัดวาระข่าวสาร อันประกอบด้วย

1. การเพิ่ม หรือการขยายพื้นที่ในการเสนอข่าวนั้นให้มากกว่าปกติ เช่น การเพิ่มขนาดตัวอักษรที่ทำให้ข่าวนั้นสะดุดตามากกว่าข่าวอื่น
2. ความถี่ในการรายงานข่าว ความบ่อยครั้งในการนำเสนอเป็นการเน้นย้ำความสนใจกับผู้อ่าน
3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว การนำเสนอในระยะเวลายาวนาน และต่อเนื่องทำให้เหตุการณ์นั้นมีอายุขาวนาน และยังอยู่ในความสนใจของผู้อ่าน

นอกจากการนำเสนอด้วยความบ่อยครั้ง การให้ความสำคัญด้วยขนาดของพื้นที่และการใช้ภาษาเพื่อสร้างความนิยมในข่าวนั้นแล้ว การไม่นำเสนอและการละเว้นการนำเสนอความหลากหลายของข้อมูลข่าวสาร สามารถให้คำอธิบายได้ว่า สื่อกำลังพยายามสร้างค่านิยมหรือความคิดให้กับผู้อื่น เมื่อความคิด หรือค่านิยมนั้นถูกตอกย้ำและผลิตซ้ำ โดยกระบวนการทำงานของสื่อมวลชน จนกลายเป็นรสนิยมของผู้อ่าน สื่อก็ทำหน้าที่ในการตอบสนองรสนิยมนั้นอีกครั้ง นั่นคือว่าสื่อเป็นทั้งผู้กำหนดรสนิยมและตอบสนองความต้องการของประชาชนที่สื่อได้กำหนดไว้แล้วในขั้นต้น องค์ความเข้มข้นของสารแสดงให้เห็นถึงอายุของข่าวได้อย่างชัดเจน ซึ่งหมายความว่า ข่าวที่มีองค์ความเข้มข้นสูงจะมีอายุของข่าวอยู่นาน โดยมีความนิยมอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงประสิทธิภาพของการจัดวาระข่าวสาร ซึ่งการจัดวาระสารของแมกซ์เวลล์ อี แม็คคอมส์ (Maxwell E. McCombs) และโดนัลด์ แอล ชอว์ (Donald L. Shaw) สามารถแสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นในการนำเสนอข่าวสารของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้เรื่องราวเหล่านั้น ๆ มีความสำคัญและน่าสนใจมากที่สุด ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7

แบบจำลองการจัดวาระสารของ แม็กซ์เวลล์ อี แม็กคอมบส์
(Maxwell E. McCombs) และโดนัลด์ แอล ชอว์
(Donald L. Shaw)

ที่มา: *Media Public*, (p. 71), by McCombs, 2004, London: Sage Publications.

จากแผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการจัดวาระสารเป็นลำดับ จากลำดับขั้นทางซ้ายมือ เริ่มจากเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาต่าง ๆ มาสู่การให้อันดับความสำคัญของคุณค่าความเป็นข่าว จากนั้นเป็นการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และมีการจัดวางข่าวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเน้นให้ข่าวมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น ตลอดจนการให้ระยะเวลานำเสนอ หรือองค์ความเข้มข้นในการนำเสนอข่าวนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนทัศนคติ และการยอมรับในที่สุด ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย ส่วนลำดับขั้นทางขวามือนั้น เริ่มจากที่ผู้รับสารให้ความสนใจ หรือเกิดความรู้ที่จะนำมาสู่การติดตามข่าวนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากทาง

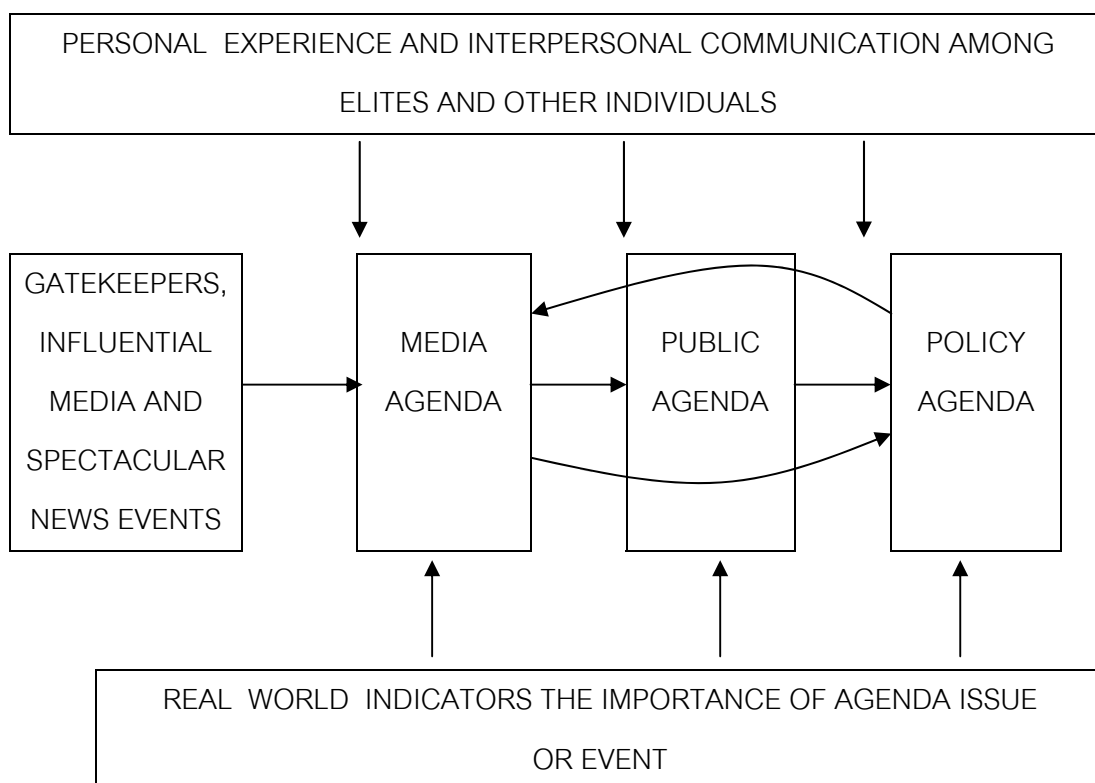
สื่อมวลชนหรือสื่อบุคคล ก็จะต้องนำไปสู่ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับได้เช่นเดียวกัน

ภารกิจของสื่อมวลชนตามแนวคิดการจัดวาระข่าวสารนั้น อาจกล่าวได้ว่าผลผลิตของการกรองข่าวสารโดยสื่อ (Products of media gate – keeping) ที่ประสงค์จะสร้างอิทธิพลของข่าวนั้นให้กับผู้รับสาร และหากผู้รับสารไม่ยอมรับการจัดวาระดังกล่าว ความสำเร็จของสื่อมวลชนก็จะเป็นเพียงความสำเร็จเฉพาะด้านของสื่อมวลชนเท่านั้น ดังนั้นการจัดวาระข่าวสารจึงต้องพิจารณาความพร้อมของผู้รับสารไปพร้อมกันด้วย โดยเฉพาะเรื่องของภูมิหลังของผู้รับสารในด้านความรู้ความสนใจต่อข่าวสารประเภทนั้นว่าเป็นอย่างไร หากข่าวนั้นมีพื้นฐานที่สอดคล้องกับความรู้และความสนใจของผู้รับสารด้วยแล้ว ผู้รับสารก็อาจจะแสวงหาข่าวสารนั้นเพิ่มเติมต่อไปโดยการติดตามเพื่อทราบทิศทางของข่าว โดยอาจแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลรอบข้างด้วยการสนทนารับฟัง หรือการวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งอาจทำให้ข่าวจากการจัดวาระข่าวสารนั้นขยายกว้างออกไปยิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อิทธิพลของการจัดวาระข่าวสารนั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญของเหตุการณ์ หรือคุณค่าของข่าว จำนวนผู้รับสารซึ่งได้ติดตามข่าวจากการจัดวาระข่าวสาร และอายุของข่าวในการจัดวาระข่าวสาร ก็เนื่องมาจากการที่ประชาชนผู้รับสารจำนวนมากให้ความสนใจและติดตามข่าวนั้นอยู่เป็นเวลานาน ทำให้สื่อมวลชนสามารถป้อนข่าวนั้น ๆ อยู่ได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอต่อไป

กล่าวได้ว่าในการศึกษาเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารนั้น มิได้จบลงเพียงแค่การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อวาระข่าวสารของคนในสังคมเท่านั้น เพราะในสภาพความเป็นจริงยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีนักคิดที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองการจัดวาระสาร ในปี ค.ศ.1988 โรเจอร์ และแดริงค์ (Rogers and Dearing, 1988, pp. 34-56) ได้เสนอแบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าแบบจำลองของ แม็กคอมบส์ และชอว์ (McCombs and Shaw) โดยระบุว่าในกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ สื่อมวลชน สาธารณชน และหน่วยงานหรือองค์กรรัฐ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน โดยมีปัจจัยสอดแทรกที่สำคัญคือ ประสพการณ์ส่วนบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล และสถานการณ์แวดล้อม ดังแบบจำลองนี้ ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8
แบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสารของโรเจอร์ และแดริงค์
(Rogers and Dearing)

ที่มา : *Agenda-Setting*, (p. 5), by James W. Dearing and Everett M. Rogers, 1996, Thousand Oaks, California: Sage.

กล่าวได้ว่าแบบจำลองนี้เกิดขึ้นหลังจาก โรเจอร์ และแดริงค์ (Rogers and Dearing) ได้ทำการวิจัย และพบว่า

1. สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อวาระข่าวสารของคนในสังคมโดยตรง
2. วาระข่าวสารของคนในสังคม (หรือความคิดเห็นของคนในสังคมต่อประเด็นปัญหา) มีอิทธิพลต่อวาระข่าวสารของรัฐ เช่น กรณีที่นักการเมืองจะกำหนดนโยบายทางการเมืองตามที่ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้งต้องการ
3. วาระข่าวสารของสื่อมวลชนได้รับอิทธิพลบางส่วนจากรัฐในกรณีที่นักการเมืองเป็นผู้ให้ข่าวแก่สื่อมวลชน

4. ในบางประเด็นปัญหา สื่อมวลชนได้รับอิทธิพลโดยตรงและรุนแรงจากรัฐ

5. วาระข่าวสารของสื่อมวลชนได้รับอิทธิพลโดยตรงจากแหล่งอื่น ๆ อีกหลายแห่ง รวมทั้ง “สถานการณ์โลก” ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นตลอดเวลา

การศึกษาการกำหนดวาระสาระนั้น ประกอบด้วยการศึกษา 3 ส่วน ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนแรก คือ Media Agenda เป็นการศึกษาประเด็น หรือเหตุการณ์ในช่วงเวลาหนึ่งที่สื่อมวลชนนำมาจัดลำดับความสำคัญในการถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร และเมื่อผู้รับสารได้รับสารนั้นแล้ว เกิดความรู้สึกว่าเรื่องนั้นมีความสำคัญดังเช่นที่สื่อกำหนดไว้ เรียกส่วนที่ผู้รับสารให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญนี้ว่า Public Agenda และส่วนสุดท้าย คือ เรื่องนั้นสามารถได้รับการพิจารณาถึงความสำคัญในระดับนโยบายของชนชั้นนำ (Elites) ในสังคม เช่น นักการเมือง เป็นต้น ซึ่งเรียกส่วนนี้ว่า Policy Agenda

ทั้งนี้ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ก่อนการเข้ามาของสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ทั้ง Public Agenda และ Policy Agenda ต่างก็ได้รับอิทธิพลจาก Media Agenda เนื่องจากเป็นส่วนที่สามารถจะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารออกไปยังผู้รับสารที่เป็นประชาชนทั่วไปในวงกว้างได้ ซึ่งการนำเสนอในประเด็นใด ๆ นั้น ย่อมที่จะมีผลต่อผู้รับสารไม่มากก็น้อย เช่นที่ แม็กคอมส์ และชอว์ (McCombs and Shaw) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “The Chapel Hill Study” ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและเป็นต้นแบบของการศึกษาวิจัยในเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารในเวลาต่อมา

แม็กคอมส์ และชอว์ (McCombs and Shaw) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์เปรียบเทียบกับ การรับรู้ของสาธารณชนในเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1968 และปี ค.ศ. 1978 ผลปรากฏว่า การจัดอันดับความสำคัญของหัวข้อข่าวของหนังสือพิมพ์ (Media Agenda) มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือมีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ การจัดอันดับความสำคัญที่กระทำโดยประชาชน (Public Agenda) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากหนังสือพิมพ์นั้น สนับสนุนสมมุติฐานของการกำหนดวาระข่าวสารที่ว่า สื่อมวลชน (Media Agenda) เป็นผู้มียุทธิพลในการกำหนดหัวข้อข่าวให้กับสาธารณชน (Public Agenda) ต่อเมื่อมีการเข้ามาของสื่ออินเทอร์เน็ตและเป็นที่แพร่หลายในวงกว้าง จึงเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารออกไปยังผู้รับสารที่เป็นประชาชนโดยทั่วไปในวงกว้างได้เช่นเดียวกันกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเป็นได้ทั้งผู้สร้างข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำเสนอหรือเผยแพร่ให้กับผู้รับสารโดยทั่วไปในวงกว้างได้เช่นกัน และเป็นทั้งผู้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้ในเวลาเดียวกัน

ส่วนในกรณีของสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างสื่อหนังสือพิมพ์นั้น ข่าวน่าหนึ่ง ถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับผู้อ่านได้อย่างมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของขนาดตัวอักษรที่ใช้ในการพาดหัว เนื้อหาในการนำเสนอ ตำแหน่งในการจัดวางข้อความพาดหัว และการวางภาพข่าว ที่มักมีเนื้อหาตอบสนองของความสนใจของผู้อ่าน นอกจากนี้เรื่องของภาษาที่ใช้ในการพาดหัวข่าว และระยะเวลาในการนำเสนอข่าวอย่างยาวนาน และต่อเนื่องก็มีส่วนในการส่งเสริมความน่าสนใจให้กับประเด็นข่าวนั้น ๆ มากขึ้น รวมทั้งทำให้เหตุการณ์นั้นมีอายุขายาวนานและยังคงอยู่ในความสนใจของผู้อ่านต่อไป

นอกจากนี้ ในการสรุปแนวคิดเรื่องกำหนดวาระวารสารยังพบอีกปัจจัยหนึ่งคือ “วาระทางการเมือง” นั้นถือเป็นเพียงกระแสหลักของความรับรู้ต่อโลก ซึ่งมีขอบเขตจำกัด และได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่องโดยสื่อมวลชน ดังนั้นบทบาทในการกำหนดวาระทางการเมือง จึงเป็นเรื่องของการย้ำ และการผลิตซ้ำ (Re-Production) ค่านิยมหลักทางสังคม และเป็นการสกัดกั้นแนวความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ออกไป การที่สื่อมวลชนเสนอเรื่องราวโดยการเลือกสรรแล้ว ตลอดจนการตีความไปในทางใดทางหนึ่ง ก็เป็นการจำกัดขอบเขตความเป็นไปได้ของความคิดบุคคลต่อเรื่องนั้น

ทั้งนี้ ต้องอาศัยหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการที่จะใช้วิจารณ์ญาณส่วนตัว เพื่อตัดสินใจว่าควรจะนำเสนอประเด็นข่าวนั้นในแง่มุมใด จะเสนอข่าวไปในทิศทางเดียวกันกับกระแสหลักจากการกำหนดวาระของภาครัฐ หรือเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการกำหนดวาระของส่วนใดมากกว่าส่วนอื่น ๆ เช่น การกำหนดวาระของภาคประชาชน ผ่านการใช้พื้นที่เพื่อการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการเมืองทางสื่ออินเทอร์เน็ต ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ หรือการทำโพลทางอินเทอร์เน็ตก็ตาม

ผลการศึกษางานวิจัยพบการวิจัยเรื่อง “อินเทอร์เน็ตกับการกำหนดวาระข่าวสาร : กรณีความสอดคล้องกันของวาระข่าวสารด้านการเมืองของภาคสื่อมวลชน ภาครัฐหรือผู้กำหนดนโยบาย และภาคประชาชน” ฉบับนี้ จึงเป็นการศึกษาเพื่อทดสอบแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารผ่านทางสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกันของการกำหนดวาระทั้ง 3 ภาคส่วน เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการส่วนหนึ่ง และส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ (สายการเมือง) เพื่อที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล การคัดเลือก การรายงานข้อมูลข่าว ตลอดจนการกำหนดวาระสารของผู้สื่อข่าวสายการเมือง รวมทั้งการพิจารณาและกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ผ่านเข้ามาสู่กระบวนการนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) ผ่านไปสู่การกำหนดวาระสาร (Agenda-

Setting) ต่อไป ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ ย่อมเป็นเครื่องมือและหลักฐานยืนยันอันดีถึงบทบาทของสื่อมวลชนต่อการกำหนดวาระสารทางการเมือง และเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการเพื่อเปิดมุมมองใหม่ให้กับการวิจัยที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระสารต่อไป

แนวคิดเรื่องการเขียนข่าว

(News reporting)

จากการศึกษาแนวคิดการรายงานข่าวที่ได้รวบรวมและประมวลมา ผู้ศึกษาจะได้นำมาเป็นแนวทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ รูปแบบการรายงานของสำนักข่าวต่างประเทศต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทยปี พ.ศ. 2552-2553 ดังมีรายละเอียดที่ได้สรุปมาต่อไปนี้

โครงสร้างของการเขียนข่าว

ในการเขียนข่าวผู้เขียนจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเขียนตามส่วนประกอบหรือโครงสร้างของการเขียนข่าว ซึ่งเมลวิน เมนเชอร์ (Mencher, 2000, pp. 111-137) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ News Reporting and Writing ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมวิธีการศึกษาโครงสร้างการเขียนข่าวมีด้วยกัน 5 ส่วนคือ พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อหาข่าวและภาพประกอบสรุปได้ดังนี้

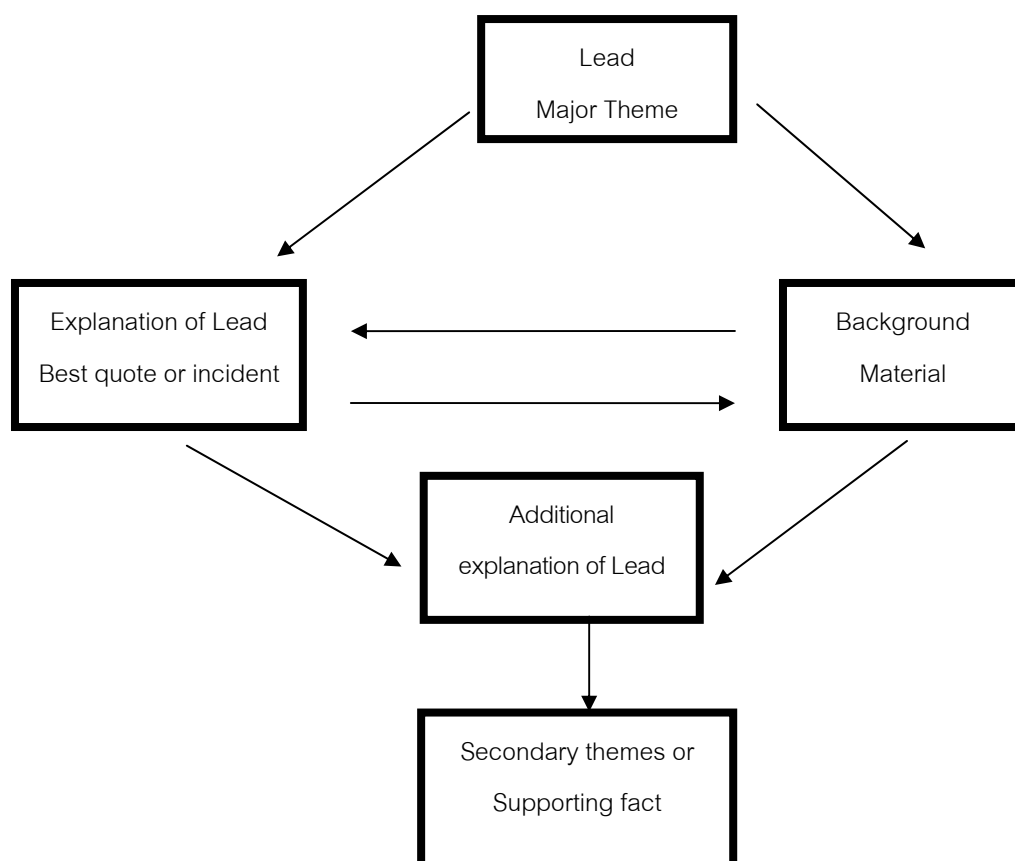
โครงสร้างการเขียนข่าวตามแนวทางของเมนเชอร์ มี 2 ส่วน ส่วนแรกคือ พาดหัวข่าว (Headline) เป็นการนำประเด็นสำคัญที่สุดในข่าวมาเขียนด้วยการใช้ภาษาดึงดูดความสนใจผู้อ่านและมีใจความสั้น กระชับ ส่วนที่สองคือ ความนำ (Lead) เป็นส่วนขยายใจความสำคัญของพาดหัวข่าว มีการเขียนหลายรูปแบบ ได้แก่ ความนำแบบสรุปที่ขึ้นต้นด้วยบุคคล ความนำแบบสรุปที่ขึ้นต้นด้วยการเล่าเหตุการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้น ความนำแบบสรุปด้วยการบอกเวลา ความนำแบบสรุปที่ขึ้นต้นด้วยสถานที่ ความนำแบบสรุปที่ขึ้นต้นด้วยคำถาม ความนำแบบสรุปที่ขึ้นด้วยวิธีการ นอกจากนี้ยังพบการเขียนความนำแบบชนิดอื่น ได้แก่ ความนำแบบภาพพจน์ ความนำแบบคำพูด ความนำแบบความขัดแย้ง ความนำแบบคำถาม ความนำแบบภูมิหลัง ความนำแบบเลขใน ความนำแบบพิเศษ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำการเขียนข่าวตามโครงสร้างข่าวของเมนเชอร์เรื่องการเขียนพาดหัวข่าวและวรรณคดีโดยจะวิเคราะห์จากการจับประเด็นข่าวมาพาดหัวข่าวและวรรณคดีของสำนักข่าวต่างประเทศทั้ง 3 แห่ง ตลอดจนวิธีการนำข้อมูลมารวบรวมเป็นเนื้อข่าวตามแนว

ทางการรวบรวมข้อมูลข่าว (News Gathering) ของ เคน เม็นซ์เลอร์ (Ken Metzler) ซึ่งจะวิเคราะห์เฉพาะข่าวที่เกิดจากกระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 โดยเมนเซอร์ได้กำหนดโครงสร้างการเขียนข่าวไว้ 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบโครงการประเด็นเดียว (The Single-Element Story) เหมาะกับการเขียนเนื้อหาข่าวที่มีประเด็นเพียงประเด็นเดียว ซึ่งมีโครงสร้างเฉพาะการเขียนวรรคนำ (ประเด็นสำคัญ) แล้วตามด้วยส่วยขยายในย่อหน้าต่อไป หลังจากนั้นก็เขียนภูมิหลังของเรื่อง นอกจากนี้ถ้าผู้เขียนยังคิดว่ามีเนื้อหาอื่นอีกก็อาจนำมารวมได้แต่ไม่ใช่เป็นเนื้อหาหลักที่กลายมาเป็นประเด็นรอง ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9
การเขียนเนื้อหาข่าว

ที่มา: *News reporting and writing*, by M. Mencher, 1997, Madison WI: Brown & Benchmark.

2. รูปแบบโครงสร้าง 2 ประเด็น เหมาะกับการเขียนเนื้อหาที่มีประเด็นหลัก 2 ประเด็น โดยแต่ละประเด็นอาจมีส่วนขยายที่บรรยายมากกว่า 1 ย่อหน้า หลังจากนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนประเด็นใหม่มีการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงให้เห็นได้ว่าต้องการเข้าสู่ประเด็นถัดไป ซึ่งผู้เขียนอาจใส่ภูมิหลังของเรื่องในแต่ละประเด็นในย่อหน้าถัดไป โดยการเขียนวรรณคดีของเนื้อหาข่าวที่มีโครงสร้าง 2 ประเด็นจะใช้ประโยคเดียวกันเช่นกันแต่ประเด็นแรกจะเขียนในรูปวลีของประโยคและตามด้วยประโยคที่ต้องสรุปทั้ง 2 ประเด็นไว้ด้วยกัน

3. รูปแบบการเขียนโครงสร้างเนื้อหาข่าวมากกว่า 2 ประเด็น (Three-Element story) คือมีเนื้อหาที่มีใจความสำคัญตั้งแต่ 2 ประเด็นขึ้นไป มีประเด็นหลักและประเด็นรองมาตามลำดับความสำคัญของประเด็น หลังจากนั้นในแต่ละประเด็นผู้เขียนอาจขยายเนื้อหาด้วยการใส่รายละเอียดหรือภูมิหลังของเรื่องไว้ด้วย

ประเด็นเดียว (The Single-Element Story) เหมาะกับการเขียนเนื้อหาข่าวที่มีประเด็นเพียงประเด็นเดียว ซึ่งมีโครงสร้างเฉพาะการเขียนวรรณคดี(ประเด็นสำคัญ)แล้วตามด้วยส่วยขยายในย่อหน้าต่อไป หลังจากนั้นก็เขียนภูมิหลังของเรื่อง นอกจากนี้ถ้าผู้เขียนยังคิดว่ามีเนื้อหาอื่นอีกก็อาจนำมารวมได้แต่ไม่ใช่เป็นเนื้อหาหลักที่กลายมาเป็นประเด็นรอง

รูปแบบการเขียนข่าว

มีด้วยกัน 3 รูปแบบ คือ

1. การเขียนข่าวแบบพีระมิดหัวกลับ

เป็นรูปแบบพื้นฐานที่นิยมใช้กันมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบนี้ให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านไว้ในย่อหน้าแรก ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวอย่างย่อ ๆ โดยไม่จำเป็นต้องอ่านข่าวต่อจนจบ

2. การเขียนข่าวแบบพีระมิดหัวตั้ง

การเขียนข่าวแบบนี้มักใช้กับข่าวสั้น ๆ และมีลีลาการเขียนคล้ายเรื่องสั้น ๆ ซึ่งวรรณคดีท้ายหรือฐานพีระมิด จะเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด

3. การเขียนข่าวแบบผสม

มีลักษณะการเขียนสลับประเด็นสำคัญไว้ตอนกลางของเนื้อหาข่าว หลังจากนั้นก็เป็นการขยายรายละเอียดของข่าว

หลักการประเมินคุณค่าของข่าว (News Evaluation)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่องหลักการประเมินคุณค่าข่าว (News Evaluation) ของเมลวิน เมนเชอร์ (Mencher, 2000, pp. 68-74) มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการคัดเลือกประเด็นข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 ดังนี้

1. ความสดของเหตุการณ์ (timeliness) หมายถึง ความสดในเหตุการณ์ข่าว ข้อมูลที่นำมาเขียนจะต้องมีความสด ใหม่และมีเนื้อหาที่ไม่เคยนำเสนอที่ใดมาก่อน หรือถ้านำเสนอมาก่อนก็ต้องเป็นเหตุการณ์ที่มีความคืบหน้าและน่าสนใจในวันต่อมา ดังคำพูดขององเดรียร์ กิด์ (Andre Gide) นักเขียนชาวฝรั่งเศสที่กล่าวถึงความสดของเหตุการณ์ข่าวไว้ว่า “ทุกอย่างที่น่าสนใจจะต้องเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับวันพรุ่งนี้มากกว่าวันนี้”

ความสดของเหตุการณ์ที่น่าสนใจจะช่วยให้นักข่าวกลุ่มเป้าหมายของสื่อไว้ได้ และมีส่วนสำคัญในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะประชาชนต้องการรับรู้ว่าผู้นำประเทศมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีนโยบายปกครองประเทศอย่างไร ซึ่งนอกเหนือไปจากความสดของเหตุการณ์มีผลต่อประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแล้วยังมีผลต่อการคาดการณ์และการโฆษณาเพราะนักการค้า นักลงทุนต้องการรับข้อมูลข่าวสารที่สดและทันต่อเหตุการณ์เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน อาทิ ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่าง ๆ เป็นต้น

2. ผลกระทบ (consequence) เหตุการณ์ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชน หรือต่อคนในสังคมจัดเป็นองค์ประกอบข่าวที่ดีอย่างหนึ่ง ผลกระทบที่เกิดจากข่าวแบ่งเป็นผลกระทบทางการเมืองและผลกระทบทางด้านการลงทุน ซึ่งอาจส่งผลได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ มักจะได้รับความสนใจจากผู้อ่านและนักลงทุนหรือผู้ประกอบการทางธุรกิจ

3. ความสำคัญหรือความเด่น (prominence) พิจารณาจากความเด่นหรือความสำคัญของสังคมแต่ละสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเด่นของสถานที่ในเหตุการณ์ข่าว และความเด่นของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ข่าวนั้นเป็นบุคคลที่มีผลกระทบต่อสังคมหรือต่อเหตุการณ์

4. ความใกล้ชิด (proximity) หมายถึง ความใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยตรง อาทิ ความใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัว หรือที่ทำงาน หรือญาติพี่น้อง ถิ่นฐานบ้านเกิด เวลา สถานที่ที่เกี่ยวข้อง สังคมที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสังคมที่สัมผัสอยู่ และความใกล้ชิดในลักษณะที่ผู้อ่านมีความรู้สึกเหมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง คือ มีการบรรยายรายละเอียด

ของเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ที่เกิดเหตุหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง โดยมีเงื่อนไขว่า การรายงานข่าวประเภทนี้ ต้องไม่ได้ความคิดเห็นตามความรู้สึกของผู้รายงาน นอกเหนือไปจากสิ่งที่พบเห็นจริงเท่านั้น

5. ความขัดแย้ง (conflict) หมายถึง เนื้อหาข่าวที่เกิดขึ้นมีความขัดแย้งในเรื่องความรู้สึกของบุคคลที่ตกเป็นข่าว หรือความขัดแย้งของบุคคลที่ตกเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำงาน หรือนโยบายการทำงาน เป็นต้น

6. ความไม่ปกติ (the unusual) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อน สิ่งที่แตกต่างกันไปจากชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ประหลาด ดังตัวอย่างการรายงานข่าวของหนังสือเดอะ วอลล์สตรีท เจอร์นัล (The Wall Street Journal) เรื่องภรรยาฆ่าสามีเพราะสามีทารุณ และทำร้ายร่างกายภรรยา คดีนี้ฆาตกรได้รับการอภัยโทษจากรัฐบาลแคนาดาโดยให้เหตุผลว่าเป็นการกระทำที่สมเหตุผลเพราะผู้ชายทำร้ายร่างกายผู้หญิงที่ไม่มีทางสู้และเป็นเพศที่อ่อนแอ ประชาชนให้ความสนใจคดีนี้เป็นพิเศษเพราะเป็นคดีฆาตกรที่ฆาตกรไม่มีความผิด เหตุการณ์นี้จัดได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ปกติเหตุการณ์หนึ่งโดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าการฆ่าคนตายจะมีความผิด

7. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน (currency) หมายถึง เหตุการณ์ที่มีคนให้ความสนใจนำมาเป็นประเด็นถกเถียงหรือพูดคุยในชีวิตประจำวัน ดังเช่น เมื่อปี ค.ศ. 1960 ประธานาธิบดีเคนเนดี ประกาศสงครามกับความจน (war on poverty) ประเด็นนี้ได้รับความสนใจจากประชาชนในสหรัฐอเมริกา สื่อมวลชนได้นำเสนอนโยบายและแนวทางการทำสงครามกับความจนของประธานาธิบดีเคนเนดีอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นเรื่องที่ประชาชนในประชาชนในสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจและพูดคุยกันในชีวิตประจำวัน

8. เหตุการณ์จำเป็น (necessity) หลักการประเมินคุณค่าข่าวข้างต้นทั้ง 7 ข้อที่ผ่านมาเป็นการวัดคุณค่าข่าวที่เกี่ยวข้องกับคน เหตุการณ์และสถานการณ์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับคุณค่าข่าวในข้อ 8 เรื่องเหตุการณ์จำเป็นเป็นการวัดคุณค่าข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้คัดเลือกข่าวโดยผู้ที่คัดเลือกข่าวจะมองเหตุการณ์ที่คัดเลือกมาว่ามีความจำเป็นต่อกลุ่มผู้อ่านในการรับรู้หรือควรรู้ต่อเหตุการณ์นั้นหรือไม่ ตัวอย่าง การรายงานข่าวของนางนอรีน (Noreen) ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ดับบลิวเอสอีที (WSET) กรณีรัฐได้ออกกฎหมายห้ามผู้หญิงที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์มีบุตร ผู้ทำข่าวเรื่องนี้มองเห็นว่ากฎหมายนี้มีความจำเป็นต่อสิทธิสตรีจึงได้นำเสนอประเด็นและติดตามประเด็นอย่างต่อเนื่องเพื่อต้องการให้กฎหมายนี้เปลี่ยนแปลงและเป็นผลให้เกิดความเป็นธรรมต่อสตรีที่ต้องการมีบุตร

นอกจากแนวคิดการประเมินคุณค่าข่าวที่ผู้ศึกษานำมาเป็นกรอบการศึกษาในการคัดเลือกประเด็นข่าวของผู้คัดเลือกเหตุการณ์ข่าวแล้วยังได้นำแนวคิดเรื่องแหล่งสารและความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility) มาเป็นแนวการศึกษาถึงการพิจารณาคัดเลือกแหล่งสารและความน่าเชื่อถือของแหล่งสารในกระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ.2552-2553 มีรายละเอียดดังนี้

แหล่งสารและความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility)

ในการทำงานข่าวนอกจากจะยึดกรอบการปฏิบัติตามภาระหน้าที่แล้ว ผู้ทำงานข่าวอาจจะต้องยึดกรอบความน่าเชื่อถือของแหล่งสารในการทำงานข่าวด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะแหล่งสาร ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข่าว ถ้าได้แหล่งสารมาไม่ถูกต้องไม่น่าเชื่อถือ อาจส่งผลให้การรายงานข่าวผิดไปจากข้อเท็จจริงก็เป็นได้

ด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวนั้น อริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้ความเชื่อที่ว่า "บุคลิกของผู้พูดมีความสำคัญพอ ๆ กันกับถ้อยคำที่เขาพูด" แม้ว่าแนวคิดความน่าเชื่อถือของแหล่งสารจะเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ลักษณะการสร้างองค์ความรู้ด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งสารกลับมีลักษณะเป็นความเชื่อต่อ ๆ กันมาว่า แหล่งสารมีอิทธิพลในการสื่อสาร ขาดการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบว่า แหล่งสารมีอิทธิพลต่อการชักจูงใจจริงหรือไม่และองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือมีอะไรบ้าง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมานักวิชาการต่างสนใจศึกษาทฤษฎีการโน้มน้าวใจเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร ในปัจจุบันก็มีพื้นฐานมาจากงานวิจัยหลายเรื่อง

การศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้เรื่องความน่าเชื่อถือของแหล่งสารในช่วงแรกนั้นเป็นการวิจัยเพื่อหาคำจำกัดความของความน่าเชื่อถือ (credibility) และเน้นศึกษาบุคลิกของผู้ส่งสาร หรือแหล่งสารว่าควรมีลักษณะเช่นใดจึงจะสามารถทำให้ผู้อื่นเชื่อถือได้ ถือได้ว่า การศึกษาความน่าเชื่อถือช่วงแรกนั้น เป็นการศึกษาความน่าเชื่อถือที่เน้นตัวแหล่งสาร (source) มากกว่าองค์ประกอบด้านอื่น

ในขณะที่อริสโตเติลมองว่า ความน่าเชื่อถือเกิดจากบุคลิกของผู้ส่งสาร แต่นักวิชาการสมัยใหม่ เช่น ฮัส (Haus, 1973 อ้างถึงใน คมสัน รัตนะสิมากุล, 2540, น. 7) มองว่าความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับการรับรู้ของผู้รับสาร ไม่ใช่บุคลิกของผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว

มุมมองความน่าเชื่อถือของแหล่งสารได้ปรับเปลี่ยนจากการศึกษาบุคลิกของตัวผู้ส่งสารมาเป็นการศึกษาการรับรู้ของผู้รับสาร นักวิจัยเริ่มมองผู้รับสารว่า มีความสามารถพิจารณา

แยกแยะข้อมูลต่าง ๆ ที่รับรู้ได้ ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับคนคนหนึ่ง อาจไม่น่าเชื่อถือสำหรับอีก คนหนึ่ง และการที่นักวิจัยสมัยใหม่เน้นศึกษาองค์ประกอบในการรับรู้ความน่าเชื่อถือของผู้รับสารนั้น ทำให้งานวิจัยเรื่องความน่าเชื่อถือช่วงหลังปี 1980 เป็นต้นมา มีความหลากหลายมากขึ้นและค้นพบว่า ลักษณะทางประชากร เช่น เพศ การศึกษา รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลต่างมีผลทำให้บุคคลประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารแตกต่างกัน ดังเช่น การศึกษาของโทมัสและเคย์ (Thomas & Kkaye, 1998, น. 332) เปรียบเทียบความน่าเชื่อถือของอินเทอร์เน็ตและสื่อดั้งเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ พบว่าความน่าเชื่อถือเกิดจากความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาสื่อ (media reliance) ถ้าพึ่งสื่อใดมากก็มักจะเชื่อว่าสื่อนั้นน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าความน่าเชื่อถือยังขึ้นอยู่กับความถี่ที่ใช้ ถ้าใช้สื่อใดมาก ๆ บ่อย ๆ ก็จะมีแนวโน้มว่าสื่อนั้นน่าเชื่อถือ

ลักษณะทางประชากร งานวิจัยหลายชิ้นสนับสนุนความคิดที่ว่า ยิ่งมีอายุ ระดับรายได้และการศึกษามากขึ้นเท่าใด ความน่าเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อสื่อก็มักจะน้อยลง (Mulder, อ้างถึงใน Thomas & Kkaye, 1998, น. 329) และในงานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาถึงเรื่องเพศที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งสารพบว่า เพศหญิงจะได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าเพศชายเมื่อเขียนบทความหัวข้อเกี่ยวกับผู้หญิง เช่น ความงาม แฟชั่น เพศชายจะได้รับความน่าเชื่อถือเมื่อเขียนบทความเกี่ยวกับ กีฬา รถยนต์ ซึ่งการทดลองนี้ได้ให้กลุ่มตัวอย่างอ่านบทความขึ้นต่าง ๆ ที่มีชื่อผู้เขียนกำกับอยู่ตอนท้ายบทความ (byline) โดยบทความเหล่านั้นต่างมีผู้เขียนเป็นคนเดียวกัน เพียงแต่ลงชื่อต่างกัน เช่น มาร์คและแมรี (Mark and Mary) เพียงแค่เปลี่ยนอักษรตัวเดียวความน่าเชื่อถือก็เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังพบว่าถ้าผู้เข้ารับการทดลองอ่านบทความใด ๆ แล้วรู้สึกชื่นชอบแต่ไม่ทราบว่าเป็นบทความเป็นเพศใดก็มักสรุปว่า ผู้เขียนบทความเป็นเพศเดียวกับตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสารดังที่กล่าวไว้ข้างต้น เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยความน่าเชื่อถือของแหล่งสารยังต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือในแหล่งสารดังนี้

องค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร

แหล่งสารนั้นจะมีความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารน่าจะเกิดจากการรับรู้ของผู้รับสาร แต่ในด้านองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของแหล่งสารนั้น นักวิชาการหลายท่านมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนี้ นักวิชาการปัจจุบัน มีความเห็นร่วมกันว่า

ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารน่าจะเกิดจากการรับรู้ของผู้รับสารแต่ในแง่ขององค์ประกอบของความน่าเชื่อถือนั้น ยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสารที่ผ่านมา พบว่าความน่าเชื่อถือเป็นแนวคิดที่มีองค์ประกอบหลายแง่มุม (multi-dimensional concept) ดังเช่น ฮอฟแลนด์ และเวลส์ (Hovland & Welss, 1953, อ้างถึงใน ศศิธร ยุวโกศล, 2545, น. 15) ได้พยายามหาองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของแหล่งสารโดยทำการทดลองหลายครั้ง เขาสรุปว่าความเชี่ยวชาญ (expertness) และความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) น่าจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

ส่วน ไวท์เฮด (Whitehead, 1968, อ้างถึงใน พรเพ็ญ ดวงเฉลิมวงศ์, 2546, น. 12) ได้ให้กลุ่มทดลองประเมินความน่าเชื่อถือของผู้พูด 2 คนจากแถบบันทึกเสียงและใช้ระดับความแตกต่างทางภาษาศาสตร์ (semantic differential scale) ถึง 65 คู่เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือจากผู้ฟัง จากการทดลองของเขาพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบคือ ความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) ความเป็นมืออาชีพ (professionalism) ความกระตือรือร้น (dynamism) และความเป็นกลาง (objectivity) ซึ่งผลการทดลองของไวท์เฮดก็คล้ายกับฮอฟแลนด์ และเวลส์ ที่ว่าองค์ประกอบเกี่ยวกับความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ส่วนองค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพ (professionalism) ของไวท์เฮดก็เปรียบได้กับความเชี่ยวชาญ (expertness) ของฮอฟแลนด์และเวลส์ (Soverin & Taskard, 1995, น.156)

ด้านเบอร์ริโอ ลีเมอร์ท และเมิร์ทซ์ (Berio, Lemert & Mertz, 1970, อ้างถึงใน พรเพ็ญ ดวงเฉลิมวงศ์, 2546, น. 12) เป็นกลุ่มแรกที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อวัดว่าผู้รับสารประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารอย่างไร พวกเขาพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบคือ ความปลอดภัย (safety) ความสามารถ (qualification) และความกระตือรือร้น ซึ่งพวกเขาเปรียบเทียบว่า ความปลอดภัยและความสามารถก็เทียบได้กับความน่าไว้วางใจและความเชี่ยวชาญของฮอฟแลนด์ นั่นเองเพียงแต่องค์ประกอบเกี่ยวกับความกระตือรือร้นจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญน้อยที่สุดในการโน้มน้าวใจแต่ก็มีผลต่อการโน้มน้าวใจทางการเมืองนอกจากนี้ครอนไคท์และลิสกา (Cronkite & Liska, 1978, อ้างถึงใน ดวงกมล ชาติประเสริฐ, 2544, น. 72) กลับเห็นว่า องค์ประกอบของความน่าเชื่อถือมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับชนิดของการสื่อสารและหัวข้อที่สื่อสาร ซึ่งตรงกับความเห็นของเมเยอร์ (Meyer, 1988, อ้างถึงใน เสริมศิริ นิลดำ, 2541, น. 35) ที่ว่า องค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของแหล่งสารจะแปรผันไปตามสถานการณ์ และหัวข้อของการสื่อสาร

สาระสำคัญข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า นักวิจัยบางท่านพบว่า องค์ประกอบทางด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งสารนั้นขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ ความน่าไว้วางใจ ความกระตือรือร้น ความเป็นมืออาชีพ ความเป็นกลาง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแหล่งข่าวทำให้แหล่งข่าวมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในทางตรงกันข้ามนักวิจัยบางท่านค้นพบว่า องค์ประกอบทางด้านความสามารถ ความกระตือรือร้น กลับเป็นส่วนสำคัญต่อการพิจารณาแหล่งข่าวว่า มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด แม้ว่าจะมีความขัดแย้ง ผู้วิจัยยังถือว่า แนวคิดทั้ง 2 แนวทาง จัดเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้เพราะการทำงานข่าวนอกจากจะต้องอาศัยองค์ประกอบในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งสารแล้วยังอาจต้องอาศัยบริบทอื่น ๆ ประกอบด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ข่าวที่แตกต่างกัน ซึ่งนอกเหนือจากการพิจารณากรอบแนวคิดทางด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งสารแล้ว ยังจะได้นำกรอบกระบวนการรับรู้ ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารของผู้รับสารมาประกอบการวิจัยครั้งนี้ด้วย

นอกจากการพิจารณาองค์ประกอบที่เข้ามาสร้างความน่าเชื่อถือให้แหล่งสารแล้ว ผู้วิจัยยังนำแนวคิดความเหมาะสมของแหล่งข่าวมาเป็นกรอบการศึกษากระบวนการทำข่าวในขั้นตอนการคัดเลือกแหล่งข่าว โดยแนวคิดความเหมาะสมของแหล่งข่าวมีดังนี้

ความเหมาะสมของแหล่งข่าว

การพิจารณาความเหมาะสมของแหล่งข่าว (source suitability) เป็นการพิจารณาแหล่งข่าวในมุมมองของผู้รับสาร แกนส์ (Gans, 1979, อ้างถึงใน Shoemaker & Reese, 1996, p. 180) ได้เสนอว่า นักข่าวจะพิจารณาความเหมาะสมของแหล่งข่าวที่สามารถเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ คือ ความเหมาะสมในอดีต ผลผลิตที่ได้ ความน่าเชื่อถือ ความน่าไว้วางใจ ความมีตำแหน่งหน้าที่ และการพูดอย่างชัดเจน โดยความเหมาะสมที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต (Past Suitability) คือ ถ้าแหล่งข่าวได้จัดหาข้อมูลที่น่าไปสู่เรื่องราวที่เหมาะสมในครั้งก่อน ๆ นักข่าวก็มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้แหล่งข่าวนั้นอีก จนแหล่งข่าวนั้นกลายเป็นแหล่งข่าวประจำ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้แหล่งข่าวประจำทำให้เกิดข้อมูลซ้ำ ๆ และนักข่าวก็จะเบื่อและเลิกใช้แหล่งข่าวนั้นไป ระยะเวลาหนึ่ง

แหล่งข่าวจะถูกตัดสินใจโดยความสามารถในการให้ข้อมูลจำนวนมาก โดยที่นักข่าวไม่ต้องทุ่มเวลาและทรัพยากรมากเกินไป นักข่าวมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาการปิดข่าว เพราะฉะนั้นนักข่าวพยายามที่จะลดจำนวนแหล่งข่าวให้น้อยลง ซึ่งในระดับหนึ่งก็เป็นผลให้เกิดการใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากในข่าว ในฐานะที่เป็นโฆษกหรือตัวแทนในการแถลงข่าวขององค์กร

ซึ่งแหล่งข่าวเหล่านี้ช่วยประหยัดเวลาและแรงงานของนักข่าวโดยการลดความจำเป็นในการสัมภาษณ์สมาชิกคนอื่น ๆ ของหน่วยงานและในการเลือกแหล่งข่าวผู้ให้ยังต้องตรวจสอบความเที่ยงตรง (Reliability) ของข้อมูลให้ได้มากที่สุด

นักข่าวต้องการแหล่งข่าวที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลที่แหล่งข่าวให้มานั้นจะต้องต้องการการตรวจสอบน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ถ้าข้อมูลจากแหล่งข่าวที่ได้มานั้นเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้ง หรือไม่น่าเชื่อถือโดยทันที นักข่าวจะต้องตรวจสอบจากแหล่งข่าวที่เป็นอิสระอื่น ๆ อย่างน้อย 2 แหล่ง เมื่อนักข่าวอ้างอิงข้อมูลถึงแหล่งข่าวแล้ว นักข่าวก็ไม่จำเป็นต้องกังวลเรื่อง ความน่าเชื่อถืออีก ผู้รับสารจะตัดสินใจว่าข้อมูลจากแหล่งข่าวนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การใช้แหล่งข่าวที่ขาดความน่าเชื่อถือก็จะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของนักข่าวไปด้วย

ในกรณีที่นักข่าวไม่มีเวลามากพอที่จะตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวได้ นักข่าวจะตรวจสอบความน่าไว้วางใจของแหล่งข่าว (Trustworthiness) นักข่าวจะพิจารณาจาก แหล่งข่าวที่ไม่จำกัดตัวเองกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เฉพาะตน พยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ และมีความซื่อสัตย์ นักข่าวมักจะชอบความไม่ไว้วางใจแหล่งข่าวไว้ เพราะแหล่งข่าวจำนวนมาก เข้ามาหานักข่าวพร้อมกับผลประโยชน์ของตัวเองซึ่งทำให้มีแนวโน้มที่จะไม่ซื่อสัตย์ โดยเฉพาะ นักข่าวจะไม่ไว้วางใจนักการเมืองมากที่สุด นักข่าวมักจะประสบความสำเร็จมากในการพิจารณา ความน่าไว้วางใจของแหล่งข่าว แหล่งข่าวที่นักข่าวติดต่อบ่อยจะถูกประเมินตลอดเวลา ซึ่งเป็น เหตุผลหนึ่งที่บรรณาธิการชอบใช้แหล่งข่าวประจำมากกว่า เมื่อนักข่าวไม่รู้จักแหล่งข่าว นักข่าว มักจะพึงตัวบ่งชี้อื่น ๆ แหล่งข่าวที่ให้ความสนิทสนม และปฏิบัติต่อนักข่าวอย่างเป็นมิตรจะได้รับ ความไว้วางใจมากกว่า ในขณะเดียวกัน แหล่งข่าวที่มีตำแหน่ง หรือเป็นผู้มีอำนาจอย่างเป็นทางการ จะถูกพิจารณาว่า น่าไว้วางใจกว่าแหล่งข่าวอื่น ๆ นอกจากนี้ นักข่าวมักจะไว้วางใจคนที่ เหมือนกับตน นั่นคือเหตุผลว่าแหล่งข่าวมีความใกล้ชิดทางสังคมกับนักข่าว เช่น เพื่อนมักจะถูกใช้ บ่อย ๆ

นอกจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวด้วยวิธีการ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นแล้ว ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารยังขึ้นอยู่กับการตำแหน่งหน้าที่ (Authoritativeness) ของแหล่งข่าวอีกด้วย

นักข่าวมักจะพึ่งพาแหล่งข่าวที่มีอำนาจ และความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ แหล่งข่าวเหล่านี้ มักจะถูกสันนิษฐานว่า ไว้วางใจได้ เพราะไม่สามารถโกหกได้อย่างเปิดเผย ข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นที่ได้ก็เป็นทางการ เมื่อข่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง นักข่าวก็ จะปกป้องตนเองโดยการอาศัยแหล่งข่าวที่มีอำนาจโดยตำแหน่งเหล่านี้ เรื่องราวจากแหล่งข่าว

เหล่านี้ยังมีคุณค่าความเป็นข่าวด้วย เช่นเดียวกับที่ชูเมกเกอร์และรีส (Shoemaker & Reese, 1996, p. 181) ได้กล่าวไว้ว่า นักข่าวมักจะชอบใช้แหล่งข่าวที่เป็นทางการ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ หรือ ตำรวจ เพราะนอกจากแหล่งข่าวเหล่านี้จะสามารถเข้าถึงได้ง่ายแล้ว นักข่าวและบรรณาธิการยังเชื่อว่าสิ่งที่แหล่งข่าวที่เป็นทางการเหล่านี้พูดเป็นสิ่งที่สำคัญ พาเลทซ์ และเอนท์แมน (Paletz & Entman, 1981, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 181) และมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าสิ่งที่แหล่งข่าวทางการเหล่านี้พูดเป็นความจริง แกนดี้ (Gandy, 1982, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 181) ดังนั้นการสัมภาษณ์แหล่งข่าวทางการทำงานของนักข่าวมีประสิทธิภาพ โดยการเน้นไปที่ปัจเจกบุคคลที่มีเรื่องสำคัญมานำเสนอ และลดความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วย

ด้านเมนเชอร์ (Mencher, 1997, p. 221) กล่าวว่า แหล่งข่าวบางคนไม่ค่อยมีคุณสมบัติที่จะพูดในเรื่องราวนั้น ๆ แต่เป็นคนที่มีความอำนาจ นักข่าวก็ใช้แหล่งข่าวเพียงเพราะเขาเป็นใคร ไม่ใช่เพราะเขารู้อะไร คนส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะเชื่อถือคนที่มีความอำนาจ ยิ่งบุคคลมี ยศถาบรรดาศักดิ์ มีตำแหน่งสูงแค่ไหน ผู้คนก็จะมีความศรัทธาในบุคคลนั้นมากขึ้นเท่านั้น ความไว้วางใจในความมีอำนาจนี้ถูกรับรู้ว่าเป็น “ลำดับชั้นของความน่าเชื่อถือ” (hierarchy of credibility) คือยิ่งแหล่งข่าวมีอำนาจมากเท่านั้น แหล่งข่าวนั้นก็จะถูกรับรู้ว่ามีอำนาจน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น เมื่อนักข่าวยอมรับหลักทฤษฎีนี้เมื่อไร พวกเขาก็จะปล่อยให้ผู้มีอำนาจมาอธิบายหรือกำหนดเหตุการณ์ ยิ่งเมื่อเหตุการณ์ซับซ้อนมากขึ้น นักข่าวจะพึ่งพาแหล่งข่าวมากขึ้นเช่นกัน นักข่าวอาจขอให้แหล่งข่าวให้ความรู้ภูมิหลังเพื่อที่จะทำให้เรื่องยาก ๆ สามารถถูกนำเสนออย่างเชื่อถือได้โดยผู้มีอำนาจ ตามปกติแล้ว นักข่าวมักจะยินยอมทำตามแหล่งข่าว เพราะพวกเขาชอบเรื่องราวข่าวที่ถูกต้องแม่นยำในขณะที่ต้องทำงานอย่างเร่งรีบ

ทั้งนี้ จากความคิดรวบยอดของชูเมกเกอร์และรีสเรื่องการพึ่งพาระหว่างนักข่าวกับแหล่งข่าวทางการสรุปได้ว่า

1. รัฐบาลจัดหาข้อมูลที่ได้รับการรับรองแล้วให้อย่างต่อเนื่องและสะดวก ซึ่งนักข่าวก็พบว่ามันมีประสิทธิภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานที่ต้องใช้ทรัพยากรมากในการสืบเสาะค้นคว้า
2. การพึ่งพาแหล่งข่าวเหล่านี้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการค้นคว้าหาข้อมูล
3. สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสื่อ เพราะนักข่าวต้องยึดหลักความเป็นภาววิสัย และทัศนคติที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การใช้แหล่งข่าวที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะช่วยให้รับรองความเชื่อถือได้ของข่าวนั้น

4. ความจำเป็นในการแข่งขันของนักข่าว ทำให้ต้องพึ่งพาแหล่งข่าวที่เป็นทางการ นักข่าวสามารถหาข้อมูลพิเศษบางอย่างที่ล้ำหน้าคู่แข่งได้ โดยวิธียาก ๆ เช่น ออกหาข้อมูลเอง ค้นคว้าเอง และโดยวิธีที่ง่าย เช่น โดยผ่านทางเบาะแส การสัมภาษณ์ หรือข่าวรั่ว (leak) จากแหล่งข่าวทางการ ซึ่งวิธีหลังนี้จะมีประสิทธิภาพกว่า ดังนั้นเพื่อให้ได้ข่าวเด็ดในบางโอกาส นักข่าวต้องยอมรับข่าวทั่วไปที่ถูกเผยแพร่ผ่านทางช่องทางเดียวกันนี้

ตำแหน่งหน้าที่ของแหล่งข่าวเป็นกรอบการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวได้ ซึ่งนอกจากตำแหน่งแล้วความเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ (Knowledge Ability) ของแหล่งข่าวในเหตุการณ์ข่าวและการเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับทั่วไปยังเป็นสิ่งหนึ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือให้กับแหล่งข่าวได้อีกประการหนึ่ง

ความเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการพิจารณาเลือกแหล่งข่าวที่มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ หรือมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เพราะจะสามารถให้ข้อมูลที่ดี มีประโยชน์แก่นักข่าวได้ ชูเมกเกอร์ และรีส (Shoemaker & Reese, 1996, p. 181) ได้กล่าวว่า นักข่าวใช้แหล่งข่าวที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในอัตราส่วนมากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคคลที่นักข่าวพึ่งพาเมื่อต้องการเอาเหตุการณ์ใส่เข้าไปในบริบท และอธิบายความหมายของข่าว เพราะความเป็นทวิสัยทำให้ นักข่าวไม่สามารถใส่ความคิดเห็นในข่าวได้ นักข่าวต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์เหตุการณ์ข่าวให้ผู้รับสารเข้าใจ การเลือกผู้เชี่ยวชาญเป็นสิ่งสำคัญมีผลต่อการกำหนดความหมายของข่าว เมนเชอร์ (Mencher, 1997) ได้ให้ความเห็นว่า นักข่าวต้องระมัดระวังและเลือกใช้แหล่งข่าวเฉพาะในสิ่งที่แหล่งข่าวมีความรอบรู้และมีความชำนาญเท่านั้น ถ้าถามคำตอบในขอบเขตที่เขามีความรู้ความชำนาญ แหล่งข่าวก็จะมีประโยชน์เป็นอย่างมาก โซลีย์ (Soley, 1992, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 181) ได้วิเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญและสรุปได้ว่าจำกัดอยู่แค่เฉพาะกลุ่มคนชั้นสูงกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะเหมือนกันเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักข่าวพบว่าการปรึกษากลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเล็ก ๆ ง่ายกว่า และสามารถคาดเดาได้มากกว่า ดีกว่าที่จะติดต่อคนใหม่ทุก ๆ ครั้งที่เป็น

ส่วนความเป็นที่ยอมรับของสังคม จัดว่ามีความสำคัญที่จะนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากใครก็ตามสามารถเป็นแหล่งข่าวของนักข่าวได้ แต่แหล่งข่าวที่มีความโดดเด่นในสังคมหรือชุมชน จะให้ข้อมูลที่นักข่าวสามารถใช้ประโยชน์โดยตรงได้มากกว่า ดังนั้นนักข่าวควรมองหาแหล่งข่าวที่มีความเป็นผู้นำหรือได้รับสถานภาพบางอย่างจากคนในชุมชน

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกแหล่งข่าวในกระบวนการทำข่าวคือ ปัญหาเรื่องเวลาและข้อจำกัดในการทำงานของสำนักข่าว ซึ่งเวลาอาจเป็นข้อจำกัดทางกายภาพอย่างหนึ่ง เช่น กำหนดเวลาปิดข่าวขององค์กร ซึ่งบังคับนักข่าวให้หยุดหาข้อมูลข่าวและส่งเรื่อง นักข่าวต้องปรับตารางการทำงานให้เหมาะสม ทัชแมน (Tuchman, 1977, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 183) กล่าวว่า ข้อจำกัดนี้สร้างช่องว่างทางเวลา นั่นคือ สิ่งที่เกิดขึ้นนอกเหนือเวลาปิดข่าวมีโอกาสที่จะได้รับการรายงานน้อย เช่นเดียวกับ ชูดสัน (Schudson, 1986, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 183) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า องค์กรข่าวทำงานตามนาฬิกา เหตุการณ์ที่จะได้รับการรายงานนั้นต้องประสานกับเข็มนาฬิกา คำว่า “ทันต่อเวลา” นั้น นักข่าวไม่ได้หมายความว่าใกล้เคียงกับเวลาปัจจุบันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่นักข่าวจะมองหาข่าวที่เหมาะสมซึ่งเกิดขึ้นใกล้เคียงกับเวลาปิดข่าวมากที่สุด ข่าวจะต้องเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการทำงานของนักข่าว ซึ่งข้อกำหนดในเรื่องเวลาทำให้เรื่องราวที่มีการก่อตัวหรือพัฒนาช้าไม่ได้รับการนำเสนอ นอกจากนี้กำหนดเวลาปิดข่าวยังเป็นผลให้นักข่าวใช้แหล่งข่าวในขอบเขตที่แคบลง (Fico, 1984, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 181)

นักการเมืองตระหนักถึงข้อจำกัดนี้ดี และมักจะใช้ประโยชน์โดยการจัดตารางเหตุการณ์ข่าวในช่วงเวลาที่จะทันต่อกำหนดเวลาปิดข่าว และมักจะให้ข่าวที่ตนไม่ต้องการให้พูดถึงมากนักในช่วงเย็นวันศุกร์

นอกจากนี้ เวลาการทำงานที่เข้ามาเป็นข้อจำกัดในการคัดเลือกแหล่งข่าวแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่เข้ามามีผลต่อการคัดเลือกแหล่งข่าวในกระบวนการทำข่าว คือ แผนการทำงานของนักข่าว แนวคิดเกี่ยวกับแบบแผนการปฏิบัติงานนักข่าวและผลที่มีต่อการใช้แหล่งข่าวบุคคลนั้นว่ามีสาระสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา เนื่องจากแบบแผนปฏิบัติงาน (routines) คือรูปแบบการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นกิจวัตร ซึ่งแต่ละคนจะยึดถือในการทำงานจากมุมมองของ แมนฮายม์ (Mannheim, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 183) แบบแผนการปฏิบัติงานเหล่านี้เป็นกลุ่มข้อจำกัดที่มีต่อการทำงานของแต่ละคน

งานขององค์กรสื่อ คือ การเสนอผลผลิตที่ดีที่สุดแก่ผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดภายใต้ข้อจำกัดของเวลาและพื้นที่ ในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การได้รับวัตถุดิบจากแหล่งข่าว การดำเนินการ และส่งต่อไปยังผู้รับสารนั้นมีจำกัดต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับแหล่งข่าว องค์กรสื่อ และผู้รับสารเกิดขึ้น สื่อจะต้องปรับตัวให้เข้ากับข้อจำกัดนั้น แบบแผนการปฏิบัติงานจึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรและพนักงาน แบบแผนการปฏิบัติงานเหล่านี้จะช่วยทำให้มั่นใจว่าระบบการทำงานของสื่อตอบสนองในทางที่สามารถคาดเดาได้ และไม่สามารถฝ่าฝืนได้

ง่าย แบบแผนเหล่านี้จึงกลายเป็นกฎเกณฑ์ส่วนหนึ่งของความเป็นมืออาชีพ รูปแบบของข่าวที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นมาตรฐาน เป็นผลมาจากแบบแผนการปฏิบัติงาน

ผู้รับสารเป็นส่วนสำคัญที่ผลต่อความอยู่รอดขององค์กร สินค้าที่ผลิตขึ้นมาต้องมีการคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญ แบบแผนบางอย่างได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้นักข่าวและองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้

โดยแผนการทำงานนั้นต้องมีความเป็นภววิสัย (Objectivity) คือ นักข่าวจะต้องวางแผนเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพแหล่งข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่ลำเอียงหรือเลือกแหล่งใดแหล่งหนึ่งเป็นประจำโดยปราศจากการพิจารณาแหล่งข่าวอื่นเพื่อให้เกิดความเป็นกลางในการรายงานข่าว

เนื่องจากคุณภาพข่าวขึ้นอยู่กับคุณภาพของแหล่งข่าว นักข่าวมีโอกาสรู้รายละเอียดของเหตุการณ์หรือประเด็นข่าวได้มากที่สุดเท่าที่แหล่งข่าวของเขารู้ในการทำงาน นักข่าวย่อมมีจุดมุ่งหมายให้ผลงานของตนออกมาดี มีคุณภาพ ข่าวที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีความถูกต้อง ความสมดุลและเที่ยงธรรม ความเป็นภววิสัย ความง่าย กระชับรัด และชัดเจน ผู้รับสารย่อมต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ การยึดถือจุดมุ่งหมายที่คุณภาพของข่าวนั้นทำให้เกิดแบบแผนหนึ่งในการปฏิบัติงานขึ้น ซึ่งเป็นแบบแผนเพื่อการป้องกันตนเองจากความไม่พอใจของผู้รับสาร นั่นคือ แบบแผนความเป็นภววิสัย

แบบแผนการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะช่วยป้องกันความไม่พอใจของผู้รับสาร เช่น แบบแผนการปฏิบัติงานโดยยึดถือความเป็นภววิสัย ทัชแมน (Tuchman, 1977, Quoted in Shoemaker & Reese, 1996, p. 183) กล่าวว่า ความเป็นภววิสัยเป็นแบบแผนที่ช่วยป้องกันสินค้าขององค์กรจากการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะนักข่าวมีเวลาในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับข่าวน้อย นักข่าวจึงต้องการกลยุทธ์ที่จะปกป้องพวกเขาจากสิ่งที่ทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินงาน เช่น ป้องกันการฟ้องร้อง หรือคำตำหนิจากเจ้านาย กลยุทธ์เหล่านั้น เช่น การพึ่งพาความจริงที่ได้รับการรับรอง การใส่เครื่องหมายคำพูดสำหรับคำแถลงการณ์ การใส่ชื่อบุคคลหลายคนในข่าวเพื่อเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นของตน และการแสดงหลักฐานประกอบความจริงบ่อยครั้งที่ความจริงที่ได้รับการรับรองแล้วนั้นไม่มีอยู่สำหรับการใช้งาน นักข่าวจึงต้องพึ่งพาความจริงจากปากของแหล่งข่าว เพราะนักข่าวไม่มีเวลาตรวจสอบคำพูดของแหล่งข่าว นักข่าวไม่สามารถอ้างได้ว่าคำพูดเหล่านั้นเป็นความจริง นักข่าวยังสามารถเสนอมุมมองตรงข้ามได้ ซึ่งทำให้นักข่าวสามารถกล่าวได้ว่าได้นำเสนอเรื่องราวทั้งสองด้าน คำกล่าวอ้างทั้งสองด้านอาจจะผิด แต่กลยุทธ์นี้จะช่วยปกป้องนักข่าวจากการถูกตำหนิได้ การเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับแหล่งข่าว

เป็นส่วนสำคัญของแบบแผนความเป็นภววิสัยนักข่าวต้องระบุชื่อแหล่งข่าวทุกครั้งที่เป็นไปได้ นีลและบราวน์ (Neal & Brown, 1977, อ้างถึงใน ภัสวรรณ ศรีธนวิบูลย์, 2544, น. 23) กล่าวว่า การระบุแหล่งข่าวเป็นพฤติกรรมที่เที่ยงธรรม ผู้รับสารสามารถตัดสินคุณค่าของข่าวจากคุณสมบัติของแหล่งข่าว เช่น พิจารณาจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญ เชื่อถือได้ ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ นักข่าวมักจะระบุแหล่งข่าวที่มีความน่าเชื่อถือสูง เพราะนักข่าวรู้ว่าผู้รับสารมักจะเชื่อถือข้อมูลที่อ่านถ้าข้อมูลนั้นมาจากแหล่งข่าวที่รู้จัก นอกจากนี้การอ้างแหล่งข่าวยังเป็นการเปิดช่องทางให้กับนักข่าวด้วย เพราะแหล่งข่าว เช่น ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย มักจะรู้สึกพอใจที่ได้เห็นชื่อตัวเองถูกระบุในข่าว ซึ่งจะช่วยให้แหล่งข่าวยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับนักข่าวมากกว่าแหล่งข่าวที่ไม่ได้รับการอ้างถึง

ทั้งนี้ กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้ศึกษาได้นำมาศึกษาครั้งนี้ จะได้นำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553 ตั้งแต่การคัดเลือกเหตุการณ์มาเป็นเข้าสู่กระบวนการทำข่าว การคัดเลือกแหล่งข่าว การรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งการนำเสนอข่าวสู่สาธารณะ โดยผู้ศึกษามีระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาต่อไปนี้